

26
9
JOANN. PHIL. LAUR. WITHOFII, J. H. F.

MED. DOCT.

ACAD. SCIENT. BRITANN. ET SOCIET. GÖTTING. ADSRIPTI

ORATIO
DE RELIGIONE MEDICA

CORAM SENATU POPULOQUE HAMMONENSI
PUBLICE d. IV. DECEMBRIS MDCCCLII, DICTA,
QUUM ORDINARIAM
HISTORIARUM PHILOSOPHIÆ ET ELOQUENTIÆ
PROFESSIONEM
SOLENNITER CAPESSERET.

HAMMONÆ, TYPIS F. W. UTZII, GYMN. ILL. TYPOGR.

JOANN. PHIL. LAUR. WITTHORFII, J. P.

ACADEMIAE PRAELECTORIS
MAG. JOHANNIS WITTHORFII, J. P.

DE RE PRAELECTORIS

ORATIO

DE RE PRAELECTORIS

IN SENATU POPULI QUAE HAMMONIAE

RECTORIS MAG. JOHANNIS WITTHORFII, J. P.

ORATIO

IN SENATU POPULI QUAE HAMMONIAE

PROFESSORIS

MAG. JOHANNIS WITTHORFII, J. P.

HAMMONIAE P. W. U. G. J. P. T. P.

VIRIS
EXCELLENTISSIMIS ET CONSULTISSIMIS
INSIGNI JUSTITIA, VIRTUTE ET ERUDITIONE
CONSPICUIS

DN. JOANNI HENRICO
SUMMERMANNŌ

OLIM IN DUISBURGENSI ACADEMIA
UTRIUSQUE JURIS DOCTORI AC PROFESSORI
ORDINARIO CELEBERRIMO,

INQUE

CASELLANA AULA PRÆCIPUIS DIGNITATIBUS

PRÆCLARE NUPER FUNCTO,

NUNC AUTEM

SERENISS: AC POTENTISS: BORUSSÆ REGI

IN

REGIMINE CLIVENSIS AC MARCANO

A B

INTERIORIBUS CONSILIIIS,

ILLUSTRIS HAMMONENSIS GYMNASII

CURATORI PRIMARIO,

TUM ET

SCHOLARCHÆ APUD CLIVENSES

PRUDENTISSIMO;

NEC NON
DN. CHRISTIANO ALBERTO
ZUR HEIDEN,
SEREN. AC POTENTISS. BORUSS. REGI
à
CONSILII JUSTITIÆ,
ILLUSTRIS GYMNASII
CURATORI LOCALI PRUDENTISSIMO,
HAMMONENSIS CIVITATIS.

HAUD ITA PRIDEM
CONSULI PRIMARIO,
SE SUOSQUE CONATUS
ETIAM ATQUE ETIAM COMMENDANS
ANIMUMQUE SPONDENS

FAVORIS PLANE NON VULGARIS ÆTERNUM MEMOREM,
OPUSCULUM HOC
INTER ALIOS PLURIMOS LABORES

NATUM

D. D. D.

DEVOTISSIMUS
AUCTOR.

Quandoquidem principes antiquorum Philosophi communem suae quilibet patriae Religionem ab ipsa Virtute sollicitè distinguere solebant, Virtutique fere omnem cultum deferentes, non nisi ad lubricos insanae plebis animos in officio continendos, aliquo saltem loco Religionem esse sinebant; quotusquisque vestrum est, A. A. qui non hoc eorum institutum optimis rationibus se tueri posse arbitretur?

Ipsa sane vox Religio ad persuasiones usque adeo aniles & pene ridiculas ab antiquis saepe Romanis adhibebatur, ut honestatis quilibet & sapientiae curiosus sine censorio quodam supercilio vix, ac ne vix quidem, eas cum animo suo cogitare potuerit. Aeris iste horror &

obscurus in tenebricosa nocte susurrus; ille foliorum ad-
 ulto meridie in silvis leniter concussorum stridor quidam
 & sibilans quasi strepitus; & quaecunque alia in teneros
 nimis muliercularum puerorumve animos cum tacito, ne-
 scio quo, certe Panico quodam terrore se insinuare so-
 lent, illa, inquam, ludibria omnia atque nugamenta e
 Religione esse ferebantur. Quot non igitur parasangis
 praeposteræ ejusmodi Religioni anteferendam illam
 masculam Virtutem esse, dicemus?

His vero temporibus viros etiam insigni doctrina prae-
 stantes pari modo, Virtutem follicite a Religione distin-
 guendam esse, vociferari; id vero utrum dolorem nostrum,
 an indignationem potius mereatur, statuatis ipsi. Reli-
 gionis certe, prouti nunc quidem hac voce Christiani uti-
 mur, tanta in eliciendis promovendisque virtutibus om-
 nibus non modo efficacia, sed & necessitas est, ut du-
 rus ceteroquin nec in omnem assensum adeo pronus illu-
 stris ille Schaftesburius id non tantum in dubium vocare
 non ausus, sed certis etiam rationibus statuere annisus
 fuerit. Sed & id praeterea vel temerariam certe iniqui-
 tatem, vel incredibilem, ne quid acerbius nunc dicam,
 imprudentiam satis superque indicare videtur, quoties-
 cunque tot tantosque omni pietate atque eruditione prae-
 claros viros, quibus & olim & nunc Christiana societas
 condecoratur, silentii peplo involvunt; quos licet videre
 nollent, vident tamen nihil prius habere, nihil antiquius,
 quam ut divina religionis praecepta assiduo usu & medi-
 tatione animo tandem inolecant, & laudabilium factu-
 rum morumque normae fiant ac fontes sanctissimi. Hos
 illi sicco pede praeterire malunt, eorum unice vesaniam
 com-

commemorantes, qui, dum coeli majestatem se tueri fingunt, tellurem, si possent, subverterent funditus; qui uno fere eodemque halitu & Deo hymnum concinunt, & in alios homines inhumana vota ac diras eructant.

At eam nunc rerum nostrarum faciem esse apparet, ut multi, sprete Religione, Virtutem concelebrent; plurimi Religionem laudent, neglecta Virtute; paucissimi irrupta copula utramque jungere, sedulo allaborent.

Eam autem, quaeso vos, sectam quanta non odio dignam censeretis, quae non modo neque in Virtutem, neque in Religionem omni opera incumbit, sed omnem potius & Religionem & Virtutem flocci habet, aspernatur, explodit? Hujusmodi esse dicitur Religio Politicorum, Prudentum Religio, Religio Medica. Nonne vero illum vel tanquam conclamatae & depositae malitiae hominem viperino sanguine pejus perhorresceretis, vel tanquam non sana omnino mente constantem ad affines ablegaretis & agnatos, quicumque sanctissimum illud amicitiae foedus, quod Felicitatem inter & Virtutem, inter Honestum & Utile intercedit, penitus summovere, qui futurorum pro praesenti labore praemiorum gratissimam spem, qua amoenius nihil homini in terris datum est, funditus elidere atque extirpare, improbo molimine tentaret?

Talia certe & tanta sunt, quae ejusmodi scenica religio non quidem perficit, neque enim unquam poterit, sed quo tamen omni ope contendit. Ergone Medici, qui profundo quasi somno sepultum rectae rationis usum malefanis toties pia arte resuscitant, ipsimet ad unum

omnes

omnes digni essent, qui Anticyram navigarent, veterum more caput helleboro purgandi? Intelligitis, ni fallor, A. A. quam nefanda calumnia salutaris scientiae maculam inurere conetur.

Haec sunt illae temporum, aut, si mavultis, nostrae potius levitatis admirabiles vices! Quam arcto enim conubio Religionem & Medicinam constrictam esse, olim creditum fuerit; praeter lucos istos & templa & ludos non ultimam olim sacri cultus portionem, aliosque divinos honores ipsis etiam Medicis decretos, id Smyrnaei quoque nummi, in quibus Medicorum nomina imaginibus Deorum apponebantur, extra omnem dubitationis aleam collocant. Ecquid etiam aliud sibi volunt sublimes illi honorum tituli, quibus non minus se ipsos, quam & opera sua olim exornari gaudebant? Itaque quemadmodum Hippocrates vir ob omni vanitate, si quis alius, plurimum abhorrens, sanctos illos, illorumque labores dicere non erubuit; sic & hos rem sacram, Deorum doctrinam, sapientum hominum studium vocavit is, cui nihil ceteroquin adeo sanctum haberetur, quod non maligne ridens acri suo & mordaci stylo compungat, ille hominum risor Deorumque Lucianus. Nunc vero in quam non omnia alia Medicorum res abiret, si talis eorum, qualem diximus, Religio esset?

Antigonum veterem Medicum, quod Hippocratis statuat ture & igne in aedibus suis coleret, idem ille Samosatensis acerrimo suo sale ob Superstitionem perfricat; quem nostris e contrario temporibus per Impietatis causam non risui, sed odio, hominum expositurus fuisset.

fuiſſet. Ergo quibus Superſtitionem olim, iſdem nunc Impietatem objici videmus, vitium profecto, ſi nativam ejus indolem metiri quis velit, priore longe deterius, vulgaribus etiam his dictis notatum : OSTENDE MIHI MEDICUM , OSTENDO TIBI ATHEUM : TRES MEDICI, DUO ATHEI ; & quae plura hujus farinae ſunt alia.

Eſti vero in hoc ſapientiae & bonae mentis domicilium me neutiquam eo ſine introductum eſſe, pulcre meminerim, ut, Medicus licet ipſe, de Medicis quibuſdam veritatibus verba faciam : tamen ab ingenio triplicis iſtius muneris, quod nunc auſpicor, minime alienum videri debet, ſi Medicorum nunc probitatem utcunque tueri, apud animum meum conſtituerim. Sane nec Marcum Tullium illum Ciceronem, divinum virum, a ſua ſecta juſto longius reſceſſiſſe putamus, quoties is ejuſmodi quoque hominum deſenſionem ſibi impoſitam eſſe voluit, quorum tamen & muneris rationem & univerſum vitae genus a ſuis iſtitutis diſcrepare, ſciebat.

Neque tamen interea ita mihi ſuffenus ſum, A. A. ut conſidam, me iſtam verborum pompam, iſtos ſonorae orationis numeros, aut ineffabilem denique illam univerſae diſtionis majeſtatem conſequuturum fore, quam cordatiſſimi omnes in hoc Romanae eloquentiae principe ſemper admirati, imitati ſaepe, nunquam aſſequuti fuerunt.

Imo vero eam hujus cauſae indolem eſſe, haud ita temere mihi perſuaſi, ut ſolis jam rationum viribus

B

rem

rem omnem omnino confici posse, sine ulla haesitatione existimem. Qui veritatis loco ejus duntaxat speciem cum Lyfia apud Platonem amplectuntur, eorum imprimis esse putaverim, byssina quaevis & ad artificiosam aliquam harmoniam composita verba in rationum vicem adhibere. At ego orator coram vobis confisto haud ita multum exercitatus. Ingenue igitur, orbis gesta enarrantium aut Philosophorum more, sine longo verborum syrmate simplici veritati ante oculos ponendae intentus nihil, quod ambitioni magis, quam veritati impendatur, conquiram.

Equidem non dubito, fore plerosque Hippocraticis sacris initiatos, quibus longe magis ex usu nostro videri posset, si, quantum saltem in nobis est, hanc pateremur calumniam ex hominum potius memoria excidere, dedecusque propriae gentis multa nocte obrutum prudenter taceremus. Neque ego ab hoc certe consilio in aliud secedere maluissim, si sperari posset, eam inter tot quasi monumenta ab inimicis nostris quorumlibet Medicorum ignominiae erecta tandem aliquando hominum oculis se subducturam esse.

Imo & hoc ipsum sperassim forsitam, uti saepe speramus id, quod optamus vehementer; nisi ex ipso ordine nostro quidam visi essent, qui plurima errorum femina usquequaque dispergentes, ea unice in Aesculapii scholis progerminare, clament: homines perfrietae frontis, qui nulla penitus accessione Medicorum artem adaugentes ex sua temeritate illis ignominiam, sibi nomen, quod aliunde non habent, parare tentant. Ha-

bet

bet quippe impietas ignis instar, qui difficulter primum in terrae visceribus compressus discolo denique cortice cum ingenti fragore erumpit, & in optima quaevis fumum & pestem suam diffundit. Neque vel idcirco tamen ad justissimam hanc causam tuendam me componerem, si penes illos potissimum rerum nostrarum iudicium esset, qui eas ad rectam rationis lancem quum possint, etiam velint exigere. Nunc vero quot non ubique miseri atheorum imitatores grassantur, qui ejusmodi deliramentis, veluti propriae vesaniae nutrimento, semet oblectant? Ab ejusmodi farinae hominibus quantam, vos obsecro, aequitatem expectaretis, qui decipi & decipere seculum vocant? Itaque hi quoties in scripta talia incidunt, aut irruunt verius, toties ex eorum vultu & scenicis quibusdam gesticulationibus non obscure colligere mihi posse videor, quam insolenti laetitia ea propter exultent, quod probatissimam aliquam scientiam, hanc videlicet Medicinam, non in sui curatio- nem, sed luis occultae augmentum advocare audeant; degeneres profecto animae & coelestium inanes!

Qui ergo Medicae pietatis contentoribus haecenus medium digitum eo potissimum nomine ostendi, quod nullam prope doctrinam invenirem, cui non a suffenis certa quaedam, eaque saepe non benigniora, convitia oggerantur; mutata nunc ratione istam calumniam meruisse censui, cui obex saltem aliquis poneretur: non ut bonorum hoc modo captemus favorem, quem nunquam perdidimus; sed ut ex impiorum manibus arma quaedam, minime ad eos usus parata, extorqueantur.

Benevolam vestram attentionem, A. A. aliqua ipsius causae dignitas sperare posse, rerum varietas conservare, propensi denique vestri in me oculi promittere videntur. Nimum huic vestrae gratiae sicubi confidam, date mihi veniam, qui spem dedistis.

CONTENTUS OMNIUM VIRTUTUM OMNISQUE DIVINI CULTUS saepe RELIGIO MEDICA, saepe etiam RELIGIO MEDICORUM dicitur: ut jure hinc animus in dubio esse queat, utrum vitium hoc ipsis tantum Medicis, an eorum etiam Arti imputetur. Inde autem hoc emolumentum nobis promanat, ut pluribus idcirco modis defensionem ipsam instruere liceat. Omnibus enim numeris perfectam hanc fore apparet, si vel accurate nunc, quantum ipsius Medicinae perpetuum studium promovendae verae pietati inserviat, vobis enarrarem: Vel potius egregiam plurimorum Medicorum ad religionis honorem susceptam operam exponerem: vel si quotquot inter Medicos unquam impietatis vere convicti fuere commemorarem, illosque tum cum impiis alterius cuiusque sectae hominibus componendo, ex certissima illa proportionem, quae a Geometris nomen accepit, Achilaeum aliquod argumentum derivarem: Aut si denique varias istas causas, unde haec calumnia vel enasci, vel confirmari potuerit, recenserem. Imo vero quid impedit, quo minus haec adeo diversa ad unum hunc scopum construendo maledicentium impudentiam gravissimo veluti pondere simul & semel contundamus? Sed ad hoc ut voluntas mihi adesset, quae plurima adest, temporis quidem certe non foret satis. Quamobrem ad ultimum praecipue fontem vos abducturus, definiturusque

turusque, unde hoc opprobrium verisimiliter propullu-
laverit, reliqua dicendi argumenta fere missa facere, ne-
cesse habeo.

Quo primum tempore illi, qui divinis omnibus in-
stitutis impie refragantur, Medicæ Religionis sequaces
dicti fuerint; non satis liquet. THOMÆ BROUWNIJ famo-
sum illum DE RELIGIONE MEDICÆ libellum appellationi
huic circa medium superioris seculi natales dedisse,
prima quidem fronte nequaquam incredibile est. Licet
enim ista commentatio minime ad Atheorum palatum
virtuti nervos elidat, ab aliis ceteroquin erroribus non
immunis; constat tamen, raro illam inter vulgares præ-
cipue sermones sine sacro aliquo horrore commemo-
rari. Præterquam vero quod multa alia huic suspici-
oni omnino reluctantur, ipse etiam Brouwnius in prin-
cipio hujus libelli, Hippocraticam artem jam antea hoc
nomine male audiisse, clare indicat (1). Præcedente ta-
men seculo decimo septimo ignominiam hanc maximum
robur fuisse nactam, probabili satis ratione ex illis col-
ligi potest, quæ apud THOMAM IMPRIMIS BURNETUM de
Italæ Medicis, apud JOANNEM BARCLAJUM de Gallis &
DAVIDEM LICHTENHAHNUM de Medicis Belgarum re-
lata

(1) " Ad religionem meam quod attinet,
" licet verisimilia quaedam concurrant, ex
" quibus fieri possit conjectura, mihi nul-
" lam præsertim esse: cuiusmodi sunt, Hoc
" vitæ institutum, quod securus sum, isto
" plerumque nomine male audiens; " inquit
BROUWNIUS in principio, RELIGIONIS ME-
DICÆ. Eum nonnulli Pyrrhonistarum The-
ologorum classi ob hunc libellam &
imprimis ob mitiorem istam opinionem
accensent, quæ ethnicis honesta vita de-
fundis æternam felicitatem abjudicari
possit, negat. Imo vero eadem eum cen-

soria virgula notant, quæ Schafesburyus,
Bælius, St. Evremondus & Cellinus
notari vulgo solent. Quo jure id fiat,
ex illis quaerendum est, qui & æquii &
harum rerum scientes sunt, qui ingenio
& experientia instructi hominum men-
tes vere discernere norunt. Tabulis; si
quis alius, eximius ille Bernensium The-
ologus adnumerandus est JOH. FRIDERICUS
STÄPFERUS, qui, isto nomine BROUWNIUM
a quibusdam culpæ, auctor est in suis
" theologiæ polemiciæ institutionibus
tom. 4. pag. 14.

ata legimus (2) Neque, ante hoc tempus Medicae Religionis nomen ad impietatem significandam usurpatum fuisse, ex probato aliquo scriptore haecenus constare nobis potuit.

At

(2) Burnet voyage de Suisse, d'Italie &c. part. 2. pag. 124. "Quelques Medecins de Naples sont soupçonnés d'Atheïsme: & à la verité il faut avouer, qu'il y a en Italie plusieurs personnes d'esprit, lesquelles n'ayant point d'autre idée de la religion Chrétienne, que ce qu'ils en voyent chez eux, ne sont pas éloignées de n'en rien croire du tout. Vides praeter medicos tamen & alios hic notari. Sed & pagina praecedente de quibusdam aliis eruditus inquit: " Ces personnes sont vnes de mauvais oeil par le Clergé, qui les traite d'Athées & de disciples de Pomponatus (de eo nonnihil deinceps in textu & adjecta not. 29. dicemus): Mais je n'y ai rien marqué de semblable deuz ou trois fois, que j'ai eu l'honneur de me trouver avec plusieurs d'entr'eux.

Barclajus Satyrici part. I. pag. 50. " Sed mirabar, inquit, hominum genus totis Fibulli acerbis conve sari imperiosum, triste, severum; qui nec ingemiscerant ad familiae planctum, & frontes ad tristitiam arte magis, quam sponte contraxerant. Quos ut medicos saepius appellari audivi, non prius interrogare Perantem desii, quam intelligerem omnem religionum differentiam in tres partes esse distinctam. Hos appellari praecios, illos novitates, tertium genus medicorum esse: sed potentissimam factionem medicorum jam latissime dominari: ut quod Spartacus regnum concupiverit isti servi occuparint. Jam proce um partem, jam magistratum, eruditorum etiam greges rotos consensisse in medicorum scholam haec & talia sentientem: Aut Numen solis terroribus fingi, aut si est aliquid, omnia permi-

siste dispensatrici Naturae: Animum ita corporis domicilio insinatum, ut extra illum carcerem non daret: Denique religionibus sicut vestibus utendum, de quibus & consuetudo & ipsa vulgi instantia judices sedent. His institutis docti facillime peccant in hominum vitam, & novis experimentis radices omnes ac metalla tentant, nec permittent hominum aestimantes, nec Numinis iram. " Haec Barclajus.

Lichtenhahnus in Epistola ad Ahafy. Frischium in Felleri monumentis ineditis trimestr. 10 pag. 557. " Non apud nos solum hodie religio medici in proverbium quasi abiit, sed & Belgae & tribus medicis duos esse Atheos, dicere solent. Testatur id etiam libellus nobilissimus, cujus auctor in Anglia Londini adhaerens vivit. Quod impietatis tamen crimen restitutum ivit Carolus Drelicourtius anatomicorum hodie princeps in oratione sua doctorali Montispeffali habitata, qua medicos jugi Dei operum consideratione atque contemplatione permotos ceteris hominibus religioni adstrictiores esse, demonstratur. Quae oratio opusculo ejusdem studium Montispeffaliensis Apollinis dicto annexa est, impressa Lugd. Batav. 1680. 2mo. " Sequentia tamen Petri Cunaei viri undequaque docti ac probe verba bene velim notes: " In Batavia his moribus nunc vivitur: postquam dissensus aliquis in controversiis religionis natus est, quicunque vestris litibus se non miscnt, iis crimen atheismi objicit a parte dissentientium. Et profecto ignorare eas, erudita inscitia est: haec Cunaeus epistol. pag. 124. Burnetus sua scripsit 1685. Barclajus

At quoniam inde jam ab antiquioribus multo seculis malevolentia aliqui suffusi obtretractores nunquam non exstiterunt, qui Medicorum famam aliqua labe adspere gaudebant; necesse est, ut ejus malevolentiae detegendae causa ad vereres scientiae nostrae professores oculos paulisper convertamus. Hi enim, dici vix potest, quam male apud vulgum operam suam in dissecandis humanis corporibus collocaverint: quum nonnulli eorum, & inter hos HEROPHILUS praecipue & ERASISTRATUS ipsos etiam vivos homines a Regibus ex carcere in eum usum acceptos cruento suo examini subicere, soliti essent. Enimvero in hominibus, qui morte jam aliquin digni crederentur, id non iniquum forte alicui videri posset, si quidem ita morientes a Medicis ad publicam utilitatem adhibebantur, quam viventes suis sceleribus impedire veriti non erant. Licet etiam veterum quaedam non intempestiva exculpatio inde peti queat, quod nimia cura in errorem abrepti plurima, quorum mutatio tum maximi, nunc nullius fere momenti habetur, longe aliter in vivis comparata esse crederent, quam in mortuis corporibus. Eorum nihilominus crudelitas ita plerisque vestrum, sicuti coeca adhuc anatomiarum rerum ignorantia nobis, vulgo improbabitur.

Neque

paulo ante & Lichtenhahnus paulo post. Antiquiorem vero scriptorem, qui religionis medicae nomen ad significandum atheismum uturpet, haecenus non invenni. Apud ipsum etiam Cornelium Agrippam, qui tanto tamen studio contra

medicos pessima & inepta quavis conquirunt, nec vola nec vestigium. Imo tantum abest, ut ob religionis contemptum eos notet, ut superstitionem potius in illis derideat de vanitate scientiarum pag. 293. edit Leiden.

Neque sola modo vivorum dissectio, quam haud ita diu, nec apud multos in usu fuisse scimus, sed ipsa quoque mortuorum tractatio summam illis olim impietatis maculam propterea adspersit, quoniam vita defunctos sine religione attingere, infandum scelus existimabatur. Vulgaris hujus superstitionis scaturigo quum varia sit, non minimum tamen momentum illa praesertim persuasio huc contulit, quod summe infelices post mortem illi crederentur, quibus iusta decenti modo soluta non fuissent: hoc est, quorum exuviis non aliquid, qualecunque demum monumentum strueretur. Hinc quorundam vitae suae jacturam in mari praevidentium clamores atque ejulatus, ubi scilicet ad miseris equidem preces decurrere & votis pacisci quilibet, tale vero monumentum vel optare tantum nemo poterat. Ac quoniam horum deinceps manes, lemurum aut spectrorum more, triste & irrequietum oberare, hominibus etiam credebatur cetera non indotis; nonne dolenda haec antiquorum Medicorum fors est, qui, quasi sacris his mortuum aliquem privarent, impietatis notam non nisi difficillime estugere poterant. Haec, inquam, ipsorum fors dolenda est, uti laudanda e contrario summa eorundem pietas, qui bonam famam infanis vulgi clamoribus proscindendam derelinquere, quam suis commodis publica emolumenta postponere maluerint: quo interim maxime ortum videtur, ut & religionis obrectatores, & ab omni humanitate puritateque alieni putarentur (3).

Ad

(3) Teste Athenaeo in *Deipnosoph.* lib. 3. pag. 96. edit. Isaaci Casauboni

Ad hujus iniquissimae suspicionis originem plenius perspicendam, hoc praeterea curate a vobis teneri velim; non modo, quemadmodum nunc, ita & olim ineptissimum quemque erroneis suis saepe rebus conturbatis ex aliorum stupiditate commoda venantem Medici nomen audacter arripuisse; sed & prolerario revera hominum generi ex communi & ab omnibus recepto loquendi usu hoc quoque Medicorum nomen concessum fuisse. Quo praeter oculos herniarumque & calculorum sectores, empirici etiam, tum & balneatores, seplasiarii & Medicorum denique servi saepe referebantur. Atque ita nimis extenso hujus appellationis usu, fieri profecto aliter non poterat, quin inter Medicos plurimi occurrerent, qui ex ima plebis fece emergentes ut nulla virtute imbuti, ita in omnem impietatem tanto proniores essent. Quamobrem in hos saepe jure meritoque antiqui morum censors invehantur, taliaque in illis scelera animadvertunt, quae dein in omnes proprie sic dicendos Medicos immerito transferebantur.

Inde interim toto die contingere, & olim contigisse constat, ut viri etiam gravitatis & prudentiae laudem habentes, sicuti falsis rerum speciebus saepissime, ita nec raro inanibus quoque vocum sonis se abduci patientur. Quo pacto tam acerbe contra universam Apollinarem gentem sensit ille insigni probitate non minus, quam praecleara etiam multarum rerum scientia eminens Plinius, Romanorum omnium maxime industrius, cujusque labores si recentiorum plerique curatius imi-

C

taremur,

taremur, proficeremus & prodessemus plus, vituperamusque tantum virum minus. Ille vero, dum non majorem aliunde, quam ex Medicina, morum luem evenire queritur (4), injustam nimis & multo foedissimam culpam salutari arti affinxit. Plura tamen non minus in aliquam exculationem Plinii, quam in Medicinae defensionem proferre possemus, nisi pauca haec fatisfacerent. Diximus quippe jam alias (5), naturalem hujus viri historiam non exaflatum quoddam fuisseque numeris absolutum opus, sed Adversaria potius quaedam esse, quibus obvia quaevis, quotquot ad naturam rerum pertinebant, prouti tempus, occasio, locus ferebant, sine operosa veritatis indagine inseruit. Quemadmodum igitur nihil a tanto viro nobis traditum temere abjici; ita nec omnia veluti ex tripode dicta magnificari debent. Accedit ad hoc, quod, quum Plinii aetas in reipublicae Romanae senectutem incideret, gravissima tum quaevis morum lues, ut senium multorum morborum ferax est, per omnes & sacros & profanos ordines non sub doloso veluti cinere glisceret, sed liberè & aperta quasi fronte grassaretur. In communi vero omnium corruptione quis sanae mentis homo in spem venire posset, fore, ut prae aliis soli Medici, nescio quo, tutore Genio ab omni labe immunes servarentur? Quandoquidem vero idem gravissimus auctor paulo post omnem operam in id impendit, ut Artis ipsius dignitatem ingenue tueatur, in illos tantum arma

(4) Plinius lib. 29, cap. 1. "Ita est profecto; lues morum non aliunde major, quam e medicina.

(5) "In commentatione nostra de Plinii morbo sapientiae novellis hebdomadalibus Duilburgensibus vulgo Intellegenz-zettel 1751. inserta.

ma convertens, qui licenter ea abutebantur, dubitari profecto nequit, quin per eam praecipue, quam diximus, causam maledictum istud infeliciter in Medicinam redundaverit, quia videlicet tot levis notae homines, quos paulo ante conspeximus, Medicorum ordini adscribi videret.

Tam iniquam quum a tanto viro sententiam latam videatis, quantum ergo aequitatis a suffenis istis, qui plurimi sunt, & omnis verae eruditionis inanissimis expectare licebit, qui non nisi aliorum perversa facta operose conquirentes multa talia intelligendo faciunt, ut nihil intelligant boni. Fac autem (nam id facturum te praevideo) non solum Medici aliquot servos, sed ipsum etiam Medicum, nec inter corruptissimos solum Romanorum, sed nostris etiam temporibus inter populos imperantiae magis deditos reperiri, cujus, ut ita loquar, non modo taedeat Virtutem, sed Medicinam egregie pudeat: fac existisse alicubi Bourdelotium aliquem, magnis tamen laudibus a Balzaco (6), viro longe celeberrimo, ornatum, qui ad infanda crimina peragenda & corrumpendos hominum mores artem nostram adhibuisse dicatur. Sane, posteaquam facinus ipsum agnitum fuerit, excuneabimus talem nosmet ipsi; ne putetis, longa vos & contentiosa disputatione opus habituros esse.

C 2

Quid?

(6) Bourdelotius Christinae in Suecia medicus & Sorcau ejusdem Reginae chirurgus talia illi auxilia praestitisse dicuntur, quae referre nefas est; teste A meloto de la Houffiaie Memoires historiques tome 2, Eleganter tamen & ma-

gnopere Balzacus Bourdelotium laudat vide Lettres de feu M. de BALZAC liv. 5 pag. 408. 199, cumque alio nomine non minus extollit GRAEVIUS in dedicatione tractatus de vit. organ. ad Montmorium.

Quid? si e contrario non impii alicujus nebulonis scelus, non magni alicujus viri error, sed maximi sane Medici probatissimum & omnium seculorum commemoratione dignissimum facinus in totius nostri ordinis dedecus violenter detorqueatur, idque non a plebejo, non a stupido, non cerebrino aut maligno aliquo, sed a viro ipsomet laudatissimo eximiarumque virtutum mirifice studioso: quotusquisque vestrum est, qui talem impudentiam sine acerrima reprehensione demittendam esse, existimet? Verum enimvero qui in aliis acre illud reprehendendi studium nunquam probare consuevi, dabo nunc quoque operam, ut, si qui velint, nimiam in me potius lenitatem, quam fervorem nimium culpae possint.

Ad ejusmodi igitur perpetranda iniquitatem a Marco Catone illo Majore, viro innumerabilibus laudibus affluente, se post mortem etiam adhiberi expertus est Hippocrates homo Graecus, qui virtutem Romanam cum Graeca comitate unus omnium optime conjunxit, vir tantam artem atque sapientiam suo pectore complexus, ut in omnem aetatem perfectissimum illis exemplar futurum fiet, quicumque inter Medicos bonae menti operantur, artifex ille admirabilis, qui non interrupto omnium aetatum consensu inter medentes quoscumque ita numeratur primus, ut ab eo nemo secundus numeretur. Talis quum esset Hippocrates, quumque in Persarum exercitu dira pestis saevum suum ludum, eumque pertinacem, ludere inciperet, ab ipso Artaxerxe potentissimo rege ad ejus curationem honorifice invitabatur

tabatur. Promittebantur illi praeterea splendidissimae fane dignitates, divitiaeque plane non vulgares, viscus illud & illices animorum. Haec quae omnes alios movere, imo compellere potuissent, Hippocratem certe movere non poterant; qui omnia haec & cum his omnibus metuendam potentissimi regis ultricem manum magno animo spernebat. Insidebat quippe fortissimo huic pectori stabilis haec & rata sententia, nequaquam in certissimam suae patriae calamitatem hostili Regis exercitui, quum paratissimus ceteroquin esset, ulla ope succurrere: ita boni, imo optimi civis & publicae utilitatis ultra fidem studiosi officia omni modo suis commodis, suae etiam securitati longe anteferens.

Quo certe loco A. A. si vestra mihi exploranda mens esset, atque ex uno omnium sensu res arbitrandam, certus equidem sum, neminem vestrum surrecturum esse, qui tam praeclarum facinus in Graeco praesertim homine etiam atque etiam non laudaret & exoscularetur. Quis nunc mortalium suspicari posset, tam excellens intemeratae fidei specimen a M. Catone, ipso licet artem nostram inter suos utiliter exercente, tanquam fundamentum jactum fuisse, cui deinceps infamem illam calumniam superstrueret, quam, Plinio (7) teste, in universae Graeciae Medicos sine ullo discrimine vibravit. Quando enim filio suo, quem a nimia Graecorum familiaritate removere gestiebat, secure scribit, omnes eorum Me-

C 3

dicos

(7) "Quandocumque ista gens suas literas dabit, omnia corrumpet. Tunc etiam magis, si medicos suos huc mittet. Jurarunt inter se, barbaros necare

"omnes medicina. Sed hoc ipsum mercede faciunt, ut fides iis sit & facile disperdant. Haec Cato apud Plinium loc. cit. pag. 123, edit. Froben, fol.

dicos jurejurando adstrictos in Romanos quosunque parata venena habere: Plutarchus (8) sane fidem nobis facit, inimicissimum hoc dictum Hippocrataeo isti benefacto unice inniti. Video equidem, posse nonnulla in aliquam Catonis gratiam in medium proferri: at puto lenitati meae jam satis me fecisse, qui non modo ad hanc iniquitatem ostendendam aterrimum quodlibet pigmentum, quae Oratorum solet esse consuetudo, sollicit non conquirere, sed ne justissimum quidem aequioris aliquin censoris rigorem atque severitatem exercere voluerim.

Abunde interim apparet, quantam vim ex hoc mendacio illi lucrati sint, qui ad Medicorum pietatem in dubium vocandam stulto quodam pruritu agitantur.

Veruntamen nihil causae invenio, cur inficiari debeat, deprehensos hinc inde aliquos esse, qui ad hominum perniciem utilissimam hanc disciplinam adhibuisse ferantur, inimici humani generis, sed nec Medicorum amici. Quid enim sanctum adeo aut divinum esse potest, quod non aliquando ab impiis in multorum detrimentum conversum fuerit? Vixit seculo decimo sexto talis homo in Genevensi republica, qui pestem illam, quam Hippocrates ad patriae suae usum in hostili exercitu curare volebat, nefando consilio in suae patriae

inte-

(8) "Nec philosophis Graecis modo erat infestus, sed illos quoque, qui medicinam Romae exercebant, habebat suspectos: Atque audit scilicet Hippocratis responso, quum rex eum mercede ostensa multorum talentorum acciret, nunquam daturum, se operam

hostibus Graecorum barbaris: Commune hoc dicebat Medicorum jusjurandum omnium, monebatque filium, ut declinaret omnes. Ita de Catone Plutarchus in ejus vita pag. 251. oper. omni, tom. 1. edit. Francof. 1620.

interitum propagare tentavit ; majore nunc contemptu etiam post mortem puniendus , nisi gravissima illum poena affectum , sicque ignominiam omnem arti , quae nulla tamen in ipsam inde jure derivari potuit , detersam fuisse , addat idem ille , qui flagitium hoc memoriae mandavit , Jacobus Sponius Medicus ipse , multisque aliis scriptis aeternitatem meritis (9).

Ad principum virorum interitum promovendum impulsos etiam aliquando Medicos fuisse , non quidem optimos , sed nec cetera etiam pessimos , quis est , qui non dolere , quam cum iniquis in Medicarum impietatis demonstrationem tales producere malit ? Ita certe ad Dionysium Syracusanum tyrannum soporifero potu e vivis tollendum Medicos non in consilium arcessitos , sed a Dionysio filio coactos fuisse , testem habemus omni exceptione majorem (10).

Nimum igitur me esse , fortassis non putaretis , si paulo nunc vehementiore animi verborumque contentione in Janum Gebhardum , virum ceteroquin minime indoctum , orationis telum stringerem , qui licet ad hoc parricidium perpetrandum Medicos istos vi impulsos fuisse , ex eisdem monumentis intellexisset , NECES tamen inquit , PLERÆQUE OCCULTÆ REGUM AN NON MEDICORUM

SCELERE

(9) " Non medicus proprie , sed nosodochii chirurgus in hoc scelus cum plurimis aliis consensit , ignitis forcipibus discerpit : vide " l' Histoire de Geneve par Mr. Spon restituée & augmentée.

(10) Interim in morbum incidit Dionysius , quo cum gravi consistaretur , quae sivit a Medicis Dion , quemadmodum se haberet ? Simulque ab his petit , &

" forte majori esset periculo , ut sibi faterentur , nam velle se cum eo colloqui de partiendo regno. ----- Id medici non tacerunt , & ad Dionysium filium retulerunt. Quo ille commotus , ne agendi cum eo esset Dionis potestas , patri soporem medicos dare coegit. Hoc aeger sumto , somno sopitus diem obiit supremum. Sunt haec verba Nepotis in Vita Dionis cap. 2.

SCELERE AC PERFDIA ACCELERATÆ (11)? Longe profecto in-
 tempestivo huic criminatori illa, quam velut in luculen-
 tum testimonium frustra producit, Xenophontis & Eu-
 demi perfidia. Non diffitemur, quod Tacitus com-
 morat, summum crimen Xenophontis illius fuisse,
 cum quo neutiquam ejusdem nominis alius confundi
 debet, qui ex primis sectatoribus Erasistrati nostroque
 antiquior fuit. Noster autem Xenophon, si modo no-
 ster dici mereatur, qui suam ob improbitatem noster
 esse desit, dici vix potest, quanti a Claudio Impera-
 tore, cui a valetudine erat, habitus fuerit: tanti nimi-
 rum, ut unice in ejus gratiam Coi, quorum popularis
 erat, ab omni tributo in posterum immunes redderen-
 tur (12) Nihilominus, singularis hujusmodi clementiae
 foede immemor, pinnam rapido veneno intinctam mi-
 seri hujus Imperatoris faucibus immisisse creditur, ab
 Agrippina videlicet, indignissima Claudii uxore, con-
 ductus, quum illa additum boletis venenum non ple-
 nissime voto suo respondere videret (13). Eudemus
 vero, qui Liviae & Medicus & interioris admissio-
 nis amicus erat, in necis conscientiam adhibebatur, quum

fi-

(11) Hinc scelus medicorum in aula! nam
 .. captandae successoris gratiae despera-
 .. tam dominantis valetudinem aut con-
 .. tra fidem vulgant, aut suo ministerio
 .. opprimunt extinguuntque. Tacitus 6,
 cap. 50, de Claricle: Qui labi spiritum,
 nec ultra biduum duraturum Macroni
 firmavit. Inde cuncta colloquiis inter
 praesentes, nunciis apud legatos & exer-
 citus festinabantur. Livius lib. 40. 56,
 Medicus Calligenes, qui curationi prac-
 erat, non expectata morte regis, a pri-
 mis desperationis notis nuntios praedispo-

fitos, ita ut convenerat, misit ad Per-
 seum. .. Et necesse pleraque occultae re-
 .. gum an non medicorum scelere ac per-
 .. fidia acceleratae? de Eudemo Tacitus
 .. lib. 4. Annal. c. 3. & 2. de Xenophonte
 .. vid. lib. 12. c. 67. Haec Gebhardus
 in Spicilegio pag. 201. tum & in Cor-
 nelii editione cum not. var. Amstel.
 1675, pag. 162.
 (12) Tacitus Annal. lib. 12. pag. 230.
 edit. Boxhornii,
 (13) ibid. pag. 232.

famosa haec mulier Sejani sui impulsu Drusum maritum veneno summovere decrevisset (14).

Bina haec scelera Gebhardus illic attingit, ut ne nimis audacter, sed jure meritoque in Medicos invectus fuisse videri posset: cui, praeter multa alia, & hoc tamen cogitandum fuisset, non omne id ad Medicorum ignominiam transferendum esse, quod quis ex alia, quam Medici, persona peregrisse censeatur. Quo nomine inter recentiores RODERICUS LOPEZIUS ex Lusitania Judaeus Medicamque artem Londini in aula regiae exercens notari meretur. Is partim familiae suae, cujus spectabatur, splendore motus, partim quinquaginta milium aureorum pretio vehementer allectus fidem suam dederat, se Elisabetham felicissimam & aeterna memoria dignissimam Reginam in Hispanorum gratiam interfectorum esse. Et fidem hanc suam solvisset, homo veracae fidei expers, nisi maturius scelestae ejus voluntas, quam ipsum scelus in lucem prodidisset, gravissimo supplicio, ut merebatur, expiatum (15). Intelligitis procul

D dubio

(14) *ibid.* Annal. lib. 4, pag. 120.

(15) Vide, praeter LE CLERC *Histoire de Provinces Unies de Pays-Bas*, praecipuum hic *Wilh. Cambdenum* in *annalibus rerum Anglicatarum* audis edit. *Leid.* 1625. ubi pag. 624. "Pro tribunali, inquit, Lopezius paucula fatuus Ferreram & Ema-nuelem totos ex fraudibus compositos & mendaces clamitat, se nihil mali in reginam cogitasse, sed Tyranni dona exorsum ornamentum illud gemmatum ab Hispano missum reginae donasse: nec aliud quidquam sibi in animo fuisse, quam Hispanum dolo decipere & pecunia emungere. Cae-

teri pro se nihil, Lopezium subinde coarguentes. Singuli condemnati & post tres menses supplicio ad Tibarnas furtas affecti, Lopezio profitente, se adamatae Reginam perinde, ac Jesum Christum, quod a Judaicae professionis homine non sine risu exceptum. Idem huius Lopezii tentamen accurate descripsit EVERHARDUS REVDIUS, seu REIDANIUS, ut vulgo vocari solet; qui addit, Lopezium tum temporis senem septuaginta annorum, diuque ab Elisabetha ut archiatrum probatissimae fidei adhibitum fuisse. Nonnulla etiam alia huc pertinentia adspersens; vide ejus *Geschiedeniszen* in *de Nederlanden* pag. 307. quam *Hi-*

dubio, non adeo hic Medicum, quam Judaeum potius in Christianos facinorosum damnari.

Quod si paucis hujusmodi Medicinae propudiis omnes illos Jachias & Mazellas opponere vellemus, optimos Medicos, qui ne ad veritatis quidem jacturam ullis machinis adigi potuerunt (16); istius certe narrationis difficilium finem foret, quam initium invenire. Unius saltem HALLERI, divini viri, integram imaginem si vobis exhiberem, qui Solis in modum, non unam alterative herbulam efficaci suo fotu recreare gaudet, sed purissimam lucem per omnia diffundens immensae suae eruditionis, experientiae, sapientiae, pietatis & magni animi bona ubique & innumerabilibus modis large distribuit; nonne ad unius ejusmodi imaginis splendorem plurimae malorum icunculae disparerent, horumque improbitatem illius benefactis satis superque compensarem?

Abunde autem vos sensuros esse spero, quanto cum candore ipse tamen Medicus & in tuenda Medicorum

inno-

horiam si Famiano Stradae adjungas, tum demum utriusque partium studia discernere & veram eorum temporum faciem perspicere licet. Ceterum Carolus Galvus imperatorem, quum eum in itinere Italico repentina febris invasisset, a ZENEBIA Judaeo, quem medicum & valde sibi gratum habebat, venenato pulvere interfectum fuisse, vulgo satis notum est.

(16) Romani hi medici MAZZELLA, JACHIA pluresque alii omnes eodem tempore in eadem Innocentii X. aula ne ad veritatis quidem jacturam compelli potuerunt. Erant enim, qui Panzirollum cardinalem a pontificis alloquio, cui a secretis & perquam charus habebatur, penitus removere gestabant. Is ergo quum vitiato stomacho

laboraret, medici iterum iterumque compellebantur, ut pontifici, contagiosa phthiis cardinalem infectum esse, peritaderent. Verum frustra haec. Ita enim GALEAZZO GUALDO: "La difficulté étoit à dire cela au Pape: car il n'y avoit per-
" sonne, qui peut faire ce coup, que le
" Medecin; ce qu'il ne pouvoit, ny ne
" vouloit pas faire; parcequ'il sçavoit
" bien, qu'il n'étoit pas tel. Mazzella,
" Jachia & quelques autres, qui ser-
" voient le Pape, étoient aussi Medecins
" de Panzirole: ainsi on tâcha de les
" gagner, & de les obliger à dire, qu'il
" étoit pulmonique. Mais ils ne firent
" que perdre leur temps, n'étant pas
" possible de leur faire dire une chose, qui
" n'étoit pas, Ils continuèrent à peche-

innocentia unice nunc occupatus, quorundam vitia recensuerim. Quae quum talia sint, ut ne ipsis quidem nostris hominibus cognita vulgo habeantur, poteram sane ad boni Oratoris partes aliquatenus adimplendas vel penitus ea silentio premere, vel adhibito ad minimum colore quodam meliorem illis speciem conciliare; nisi jam factus vobis fuisssem, & ipse ego optime experirer, quam nullam dicendi facultatem tenues nobis vires sufficiant.

Neque vereor tamen quidquam, ne ex paucissimorum malefactis praejudicium aliquod contra omnem gentem Medicam in pectus vestrum se interea penetraverit. Nonne illum omnes inverso pollice rejiceremus, quicumque sapientibus Christi Sacerdotibus debitum cultum ideo denegare vellet, quia ex eorum numero JOANNES ille LUDOVICUS LANGHANSIUS prodiit, & verbis & factis in Deum non minus ipsum, quam Carolum quoque Palatinum Septemvirum, cujus Theologus erat, summe nefarius, a Philippo denique Wilhelmo Caroli successore infamem poenam publice superiore seculo luere coactus? Quis PETRI istius DE VINEIS (17)

D 2

a

“ euter les Medecins, -- de sorte qu’
 “ ils corrompirent Taccia, — Apres
 “ quoi ayant appelle Mazzella, & lui
 “ ayant fait entendre, que Taccia
 “ avoit quelque apprehension, que Pan-
 “ zirole ne fut veritablement pul-
 “ monique, ils lui dirent qu’ il devoit
 “ cesser, ou de rendre visite à Panzirole,
 “ ou bien de s’approcher du Pape. —
 “ Le Pape s’informant à Mazzella de l’é-
 “ tat de Panzirole selon sa coutume, ce-
 “ lui-cy lui respondit, ces mots : S. Pe.
 “ re je n’en sçai rien ; parcequ’étant en
 “ doute, sil n’ est pas pulmonique,

“ j’ai creu qu’ il seroit mieux à propos de
 “ ne le visiter plus, tandis que je de-
 “ vrai être attaché au service de Sa Sain-
 “ teté. -- De sorte qu’ il fut un intru-
 “ ment innocent de la malice des per-
 “ sonnes, qui l’avoient voulu corrom-
 “ pre; videfcs ejus Histoire du Car-
 “ dinal Mazarin tom. 7. pag. 95.
 (17) Epistolarum Petri de Vineis veterem
 codicem nitidissime manu scriptum in Pa-
 tris mei pulcherrima bibliotheca me vidisse
 memini, in quo multo plures, quam
 haectenus typis vulgatas sunt, epistolae
 continentur.

a Friderico II. Imperatore, quem veneno tentasse credebatur, utroque lumine orbatam culpam; quis FRANCISCI ACCURSII, Romani Juris cognitionem sacro codici anteferentis, impudentiam legum Interpretibus objiceret? Neque ulla inde ad Oratores reliquos infamia redundare potest, quod in defensione Lucii Murenæ, manifeste in ambitu crimine deprehensi, divinam suam dicendi vim pessime expromserit TULLIUS noster; nondum etiam ab illa suspicione, quasi haud minimam parricidii in Caesare commissi conscientiam habuerit, liberatus. Ob SPINOZÆ infanos profecto errores, quid labis demum reliquis quibuslibet Philosophis jure meritoque adspergi posset? Ita ipsi etiam Itali hodie ceteros Poetas minime odio habent, quod ob haeticam, ut appellant, pravitatem AONIUM suum PALEARIUM flammis crudeliter comburendum curaverint, sublimem vatem, cujus praestantissimum de animæ immortalitate poema Lucretio oppositum tunc demum periturum est, quum una dies terras omnes exitio dabit.

Hoc pacto tamen ab hominibus saepe etiam minime inexercitatis vulgo errari solet, qui ad unius alteriusve, aliquando ne nativam quidem, imaginem totius alicujus domus & familiae & gentis & ordinis & populorum picturas conficere tentant, infelices profecto artifices! Sic enim olim ob quorundam Medicorum perfidiam, accedente simul circa anatomicas sectiones vulgari superstitione, aliisque nonnullis causis supra commemoratis, universae deinde hujus nationis religio & pietas atro carbone notata fuit, quae macula ne nunc quidem
 plene

plene eluta est. Eluta haec diu fuisset, si in mortalium benefactis inquirendis plus operae, quam in eorum detegendis criminibus impenderetur. MICHAELIS SERVETI pessimos quofvis errores nemo non novit (18). At JOANNIS CRATONIS a CRAFFTHEIM, meritissimi istius trium Imperatorum Archiatri, piam cum Luthero & Melancthone cultam amicitiam quis ad exemplum commendat? JOACHIMUS VADIANUS, vir tanti a Theologis habitus, ut etiam ab illis rogatus Caspary istius Schwenckfeldii doctrinam publice ad religionis normam exegerit, Orator, Poeta, Medicus, Senator apud Helvetios laudatissimus, ejusque contra Anabaptistas non vi, qua multum pollebat, sed ratione acquisitus triumphus nunc non nisi paucis quibusdam doctioribus animo obversatur. Aequae alta nocte sepulta jacet OTTONIS BRUNFELSI Bernensium Medici memoria, quae ob plurima tamen Theologica pariter, ac Medica scripta commendanda foret. RAIMUNDI LULLI nomen quum lippis fere & tonsoribus notum sit, a paucissimis e contrario ingens ejus pietatis studium attingitur, tantum illud, ut incredibili cum ardore, spreto aliis omnibus vitae commodis, aliquoties ad Africanos populos profectus summis cum periculis Christianam veritatem promovere annis fuerit. Nec minori oscitantia Basileensis istius JACOBI ZWINGERI diu jam obliti fuimus, licet sacris non minus, quam medicis lucubrationibus eximium cultum promeriti.

D 3

Deni-

(18) Longum, imo & praeter viam esset, vel indices saltem librorum, in quibus aliquid de SERVETI vita studio elaboratum habetur, recensere. At non vulgaria enarrat auctor de la bibliothéque Angloise

tom. 2. part. 1, qui integram ejus vitam illic exaravit. Adde ejusdem Memoires qui peuvent servir de supplément à L' Histoire de Servet insertas tom. 5. part. 1.

Denique, ne in recensendis Medicorum laudibus nos diffundamus, qui nunc ignominiae illis illatae causas disquirimus, quis est, qui **CONRADUM GESNERUM**, virum sine jactantia doctissimum & hoc nomine satis celebratum, a pietate quoque & divini cultus defensione aequae perspectum habeat, quibus tamen virtutibus vel folis memoriam suam propagare potuisset in sempiternas seculorum aetates (19).

Atque

(19) Medicorum ipsis ecclesiasticis muneribus cum laude functorum multa sunt exempla. Sed neque in id nunc incumbere licebat, ut illorum pietatem exemplis demonstrarem, neque ad hanc etiam demonstrationem laudes ab ejusmodi muneribus acceptae sufficiunt. Aliqua tamen mentio facienda est **PETRI AB AICHSPALT** Trevirensis, a medicinae exercitio ad Archiepiscopatum Moguntinum erecti. Is **HENRICO** comiti Lucelburgenfi illi, qui postea imperator per Bernardinum monachum venenato eucharistiae pane interfectus est, a valetudine erat, originis quidem obscurioris, sed tanto majoris nominis. Mortuo circa annum 1304, **GERHARDO** archiepiscopo Moguntino, **HENRICUS** omnem lapidem movebat, ut in defuncti **Gerhardi** locum frater **BALDWINUS** succederet. Quapropter

Aichspaltium nostrum, singulari quippe eloquentia alitque ingenii dotibus micifae instructum, ad papam **Clementem V. Picavii** commorantem mittit. Qui quum nulla arte pontificem in Balduino partes trahere posset, operam & oleum se perdidisse ratus, reditum parat. Sed vero eo ipso tempore in tam gravem morbum ipontifex incidit, ut nulla amplius vitae spes superesset. Qui legatus abire gestiebat, **Aichspaltius** ad pontificem medicus accedit, morbumque scitissime tollit. Ergo pontifex, ut gratissimum se praestaret, ipsi **Aichspaltio** Moguntinum illum archiepiscopatum tribuit, quem hic **Balduino** frustra experietur. Vides hic ergo ex medico humilis originis archiepiscopum. Ejus adhuc monumentum apud Moguntinos tale celebratur:

Anno millesimo trecentenoque viceno

Petrum Petra tegit medicum, qui Tartara fregit.

De Treviri natus, Praeful sicut hic trabatus,

Redditibus donis & clenodiis sibi pronis

Ecclesiam ditat; res auget; crimina vitat.

Hic pius & largus, in consiliis sicut Argus,

Dat sceptrum Henrico regni, posthaec Ludovico,

Fert pius extremo Joanni regna Bohemo,

Is vigil hic rexit, quem Christus ad aethera vexit.

“ Vide exalciatum illum **Zigleri**
 “ tractatum Taeglichen Schau-
 “ platz der Zeit s. Junii
 “ pag. 663, ni fallor, nam illum
 “ nunc non ad manus habeo, tum

“ & **Godfr. Andr. Zahni** vic-
 “ nae Unnae quondam medici disert.
 “ de origine & progressu medi-
 “ cinae 1708. Velsaliae editam pag. 89.

Atque ita ex antiquissimorum temporum orbita, quamvis nondum penitus a nobis haëtenus perlustrata, in recentiorum annorum spatia, magno licet saltu aliquo, descendere, praecipuus hujus orationis finis flagitare videtur.

Veruntamen errores adeo novos raro admodum frequentia secula parturiunt, quin similes quosdam praeterita jam majorum aetas enixa sit. Archiatorum in principum virorum palatiis tanto saepe conatu oppugnatam virtutem, non minimum pondus ad eam calumniam contulisse monstravimus, quae totam deinceps eorum artem simul involvit. Atqui eadem in Londinensi aula muneris ratio virum ceteroquin innocentissimum, certe non alio nomine culpatum, Huicum injustimo plurimorum odio exposuit: qui quum Elisabethae Reginae, cui a valetudine erat, cum aliis bene multis auctor fuisset, ne illud toties a plerisque commendatum matrimonium iniret, Bone Deus! quantis non ille maledictis atque imprecationibus proscissus fuit (20)? Verum durior multo & iniquior illorum Medicorum fors fuit, qui quum Auftrigilden Guntchramni Burgundionum Regis uxorem ab epidemico quodam morbo liberare non possent, postulante illa post ejus mortem crudeliter interficiebantur. Nam incurabilem morbi sui indolem sanguinolenta haec mulier cum indignatione &

fremitu

(20) "Eoque acra & fervida ingenia pro-
"ruperant, ut Reginam, quasi patriae &
"potestati deesset, incusarent, Ceciliam,
"ut pravam hac in re consultorem, con-
"vitiis & libellis famosis proscinderent:
"& Huicum reginae medicum, ut ma-

"trimonii diffusorem ob nescio quam
"muliebrempotentiam, diris devo-
"verent: inquit CAMERERIUS in 2222
"libus cit. pag. 120, edit. prioris
"Francof.

fremitu sentiens, eorum perfidia & improbitate se intrerire, impudenter asseveraverat (21). Similiter dubitari nullo modo potest, quin superiore praecipue seculo Itali Medici clandestinis vulgi odiis & contumeliae haud benigniori per eam causam nudum saepe latus praebuerint, quoniam homines capite damnatos non quidem vivos, uti veterum nonnulli, dissecare, atamen saporiferis

(21) Ab aliis GUNTRAMUS, Gunte-
ramnus, vel Guntcherannus,
ejusque uxor quibusdam Eufri-
gildis vocatur. Erat Clodovaci
Magni nepos & Aurelianensium Rex,
simulque parti Burgundiae imperabat.
Scelus insinctu morturae uxoris ab
eo in Medicos innocentes commissum
dicitur anno 583. Vide Jacobum GON-
THILAN Universae Historiae
Profanae part. 2. pag. 99. ubi ex
GREGORIO TURONENSIS historiam hanc re-
fert: quam ex recentioribus etiam com-
memorat celebris ille BELLEGARDIUS in suis
MODELES de Conversations pag.
30. libro longe majoris doctrinae & le-
ctionis, quam quis ex vulgari titulo di-
vinate possit. Sed ecce tibi ipsam de-
scriptionem GREGORII TURONENSIS lib.
5. pag. 219. edit. Paris. 1610. " His
diebus Austrigildis Guntchamni prin-
cipis regina ab hoc morbo consumpta
est: sed penitusquam nequam spiritum
exhalaret, cernens quod evadere non
posset, alta trahens suspiria, voluit
leti sui habere participes, aens ut in
exsequiis ejus aliorum lanera plangeren-
tur. Fectur enim Herodiano more re-
gem petiisse dicens: Adhuc spes v vendi
fuerat, si non inter iniquorum Medico-
rum manu interissem; nam portiones
ab illis acceptae mihi vi abulerunt vi-
tam & fecerunt, me hanc lucem velo-
citer perdere: & ideo ne multa mors
mea praetereret, quaeso & cum sacramenti
interpositione conajuro, ut, quum ab hac

" luce discessero: statim ipsi gladio truci-
dentur: ut sicut ego amplius vivere non
queo, ita nec illi post meum obitum
gloriantur, sed sit unus dolor nostris, pa-
riterq, ac eorum amicis. Haec effata
intelicem animam tradidit. Rex vero
perado ex more justitio, oppressus
iniquae conjugis juramento, implevit
praeceptum iniquitatis. Nam duos Me-
dicos, qui ei studium adhibuerant, gla-
dio ferri praecipit: quod non sine pec-
cato factum fuisse, multorum censor pru-
dentia. "Morbum autem, quo illa acripit,
paulo ante dysentericum evocavit, qui
tum temporis in Gallia epidemicus fue-
rit. At ejusideam talem exhibet Medico
notatu non indignam: " Erat valida
cum vomitu febris renunqne nimius do-
lor, caput grave, vel cervix. Ea vero,
quae ex ore projiciebantur, colore cro-
ceo aut certe viridi erant: a multis au-
tem adferebatur, venenum occultum
esse. Rusticiores vero Corales hoc
Pustulas nominabant; quod non est
incredibile; quia missae in scapulis sive
cruribus venosae, procedentibus eru-
pentibusque vesicis decursa sanie, multi
liberabantur. Sed & herbae, quae ve-
neis medentur, potui sanatae plerisque
praefidia contulerunt. Et quidem pri-
mum haec infirmitas a mense Augusto
initata, parvulos adolecentes accipit
letoque subegit. " Haec ille pag. 217.
Grassabatur tamen & ultimo morbus
hic in adultos.

poriferis plerumque pharmacis, non sine impiae temeritatis suspitione aliqua, enecare consueverant (22).

Imo vero ob quaslibet etiam alias anatomicas institutiones multi semper homines infano quodam horrore percussi, nescio quid indignationis atque irarum coquere deprehenduntur. Ex SOCRATE nimirum apud PLATONEM differente divinam illam unius quidem, at sub varia specie apparentis, Pulcritudinis ideam paucissimi profecto perfectam habent, & ad sacras has operas adjungere norunt. Alia quidem, verum nec minoris tamen, nec ignobilioris pulcritudinis species est, quam divinus Opifex intimis quibuslibet visceribus sapienter addidit, alia, inquam, quam ea, quae extus in cute renidet. Hanc ab ipsa fere Natura edocti sine ullo alio duce omnes sentiunt: illam vero operosa demum & difficilis ratio in artificiosa partium fabrica mirabilique earum ad diversos usus compositione detegit. Hanc fabricam, hos usus si quis mente sua complectatur, is unice veram hic, imo summam aliquam pulcritudinem percipiet, admirabitur, obstupescet: illam nempe pulcritudinem, cujus imaginem, praeter numerosum PLATONEM gravemque XENOPHONTEM, suavissimus etiam LUCIANUS pinxit,

E quam-

(42) "Solent hodie, qui hominis anatomicum nomen in publicis Italiae gymnasiis profitentur, quoties sectione humani corporis instrumentorum compagem perscrutari & partes omnes, quae a Graecis ἰσχιολογικαὶ & ἀνατομικαὶ vel ὀργανικαὶ nuncupantur, dispicere & auditoribus palam dispiciendas praebere voluerint, capitis damnatos histice petitionibus, ob insignem frigiditatem saporiferis mortificisque caecan-

dos curare: quod nos Filis primum, mox & aliis in gymnasiis spectavimus: haec sunt verba HIERONYMI MAGII ad Cornelii Dionem pag. 424. edit. Francof. 1608. fol. cum omnium commentariis integris. Similiter CORN. AGRIPPA: Hodie inter remto prius homine, ipsorum (scilicet anatomicorum) vel listoris manu, iam mortui cadaver ----- grassantur: in a. de vanitate scientiarum cap. 16.

quamque illic locum habere docuit, ubi res quaedam aptissime ad ea munera elaborata fuerit, quibus illa proprie inservire debeat. Haec vero quum iniqui illi rerum nostrarum iudices cum animo suo rite cogitare non possint, horrent illi & nefando odio ea prosequuntur, ad quae paucissimis, & non omnia tantum externo colore merientibus, impune accedere datur (23).

Verum enimvero haec & plura alia, quae non parvum profecto cumulum ad Medicorum pietatem & religionem maledictis obruendam attulerunt, quandoquidem antiquis temporibus aequae usitatae erant, in praesentia non plenius exhauriamus.

Illud autem imprimis miserandum & magnopere turpissimum aerumnabile est, non aliam magis rem eorum honori obfuisse, quam quae praecipuum illis honorem parere debuisset, insigne scilicet aliquod Sapientiae studium, tantum profecto, ut non temere incertus quis esse queat, utrum Medici a Philosophis, an Philosophi contra ab illis plus boni mutuati sint. Atque sub ipsa artis nostrae infantia tanto jam molimine in his castris militatum fuit, ut Hippocrates nimio huic ardori modum aliquem statuere necesse judicaverit, Philosophiam ad suam artem, non hanc ad illam, utiliter accommodans: quapropter Medicinam a Sapientiae studio primus separasse, a Celso dicitur.

Quae

(23) Tantum anatomicarum exercitationum commune odium expertus est ANDREAS CHRISTIANUS medicinae Professor Bassnensis, idque adhuc circa finem saeculi decimi sexti; mortuus est quippe 1606. Ni enim a virili corpore, in studi-

osorum usum dissectari incepto, in tempore desisset ab honestiorum convivis cum sacro quodam horrore exaltatus fuisset: teste PAULO FRERERO in theatro VITOR. erudit. pag. 1321. ex BARTHOLINI cista medica.

Quae igitur jam olim cognatae scientiae fuere, eas novissimis his temporibus arctiori adhuc nodo constrietas esse, apparet; posteaquam utraque scilicet non nisi ab experientia opes suas derivare, easque casto dein ratiocinio ad usus suos componere incepit. Inde opulenta illa fundi quoque nostri seges propullulavit; sed & maxima idcirco in eundem fundum calamitas incidit. Philosophamur enim Medici; hoc est, veritates non modo ipsas, sed veritatum etiam nexum & proportionem pervestigamus, illam pulcherrimam proportionem, dulcissimum illum concentum, qui quum in experientia nostra cautos nos reddit, tum maxime animum laxat ac praeparat ad cognitionem coelestium, eumque minus semper indignum facit, qui in consortium Dei veniat. Hic est perfectissimus ille rhythmus, aeterna illa, illa immutabilis unius Veri harmonia, qua permoti a terrenis his nugis elevamur, & ex contemplatione veritatis redeuntes miramur vanos hominum strepitus atque miseriam. Hujus sicuti nos miseret, ita generoso etiam pectore fortique & prudenti consilio suppetias ferimus doloribus humani generis. Hic summus est Philosophiae apex. Ad hunc enititur sapiens quilibet, & quicumque Medicinae dignitatem non dictis tantum, sed factis confirmare, sui officii esse credit.

Dicite, A. A. dicite, quid illi ergo sibi velint vitio creati iudices, non nisi tragico saepe boatu gradifonifque modis quibusdam figmenta sua & ineptias pompan-tes, qui eo toties nomine cum Philosophis Medicos vel deplorant, vel rident, ridendi ipsi qui deplorant,

quod Philosophiam aliquam apud D. Paulum videant ,
 quae sui cultores a veritate in vanissimam quamlibet
 stultitiam abducatur? Difficiles hi censores si oculos , quos
 clarissimos habere volunt , aperirent , viderent sane
 ZENONIS , PLATONIS , PYTHAGORÆ , ARISTOTELIS , EPICURI
 aliorumque greges omnia tum temporis canoris suis
 nugis ad usque nauseam implentes. Equidem harum
 sectarum conditores uti nemo aequitatis studiosior vili-
 pendere audeat ; ita eorum plurima etiam dicta sapienti
 homini , cui satis roboris circa pectus est , magnum or-
 namentum conferre , diffidendum non est. Aliis vero
 vel a Christiana pietate adhuc recentibus , vel nondum
 allectis , tanto majus semper periculum intentant , quan-
 to majore suo externo splendore illam , quae ex pietate
 est , veram simplicitatem obumbrare solent. His stu-
 diis divorsum rapti quantopere veritati noceant , illi satis
 superque indicant , qui vel PYTHAGORÆ numeros vel PLA-
 TONIS animam mundi , vel fata ZENONIS , vel voluptates
 EPICURÆORUM vel ambitiosam denique ARISTOTELIS vir-
 tutem aliosque errores infelici industria religioni ada-
 ptare suscipiunt. Haec ex illis Philosophia est , quae
 JULIANO , incomparabili ceteroquin Imperatori , Chri-
 stianam doctrinam , velut vilem abjectamque , reddidit
 odiosam. Haec est Philosophia illa , quae hominem a
 coelo quasi divellens ipsa solis suis opibus pollere , quam
 benignioris divinae providentiae indiga videri male-
 bat : Philosophia illa , cujus primum hoc & ultimum
 monitum :

Felix , qui potuit rerum cognoscere causas ,
 Atque metus omnes & inexorabile fatum
 Subjecit pedibus , strepitumque Acherontis avari ,
 Haec

Haec ergo illa seductrix Philosophia est, in quam Paulus suo tempore optimo cum jure animadvertere debebat. Utilissimarum autem veritatum indefessam investigationem, longe olim rarissimam, contemnit nulli, neque contemnere poterat is, qui ipsum divinum cultum ad rectae rationis normam toties instruit.

Atqui illi Innocentiam tamen principem in homine vere sapiente &, quod rei caput est, Christiano virtutem esse, ad ravim usque saepe inculcant: conclusuri inde, eximiam ejusmodi, qualis in Philosophiae confortio nutritur, sciendi cupidinem, inani quippe fastu tumens, longe ab illo esse debere. Egregius certe ignaviae fucus! Si hoc non est, nescio quid sit, res toto coelo a se invicem distantes, Innocentiam nempe & Ignorantiam, inter se consociare. Videte autem illic hominem, qui ideo Philosophum se vociferatur, quia ipsum sua stulticia coelum petens veram, quae e coelo est, pietatem spernit. Videte alium hic, qui, ut excellenter sibi sapiat, veram omnem sapientiam atque eruditionem, si quam unquam hauserit, nauseabundo stomacho rejicit, ignavus homo. In medio inter utrumque verus Philosophus consistit. Sed satis jam operae illis datum est, quibus nulla tamen unquam ratione satisfieri potest, quum omnem quippe rationem odio habeant, mentis & oculorum aciem cum gaudio sibi praestringentes.

Possent equidem nonnemo cum aliqua veri specie id contra nos urgere, Hippocratem tamen non ex Medicinae, sed ex Sapientiae schola atheum talem produisse, qua-

lem eum GUNDLINGIUS deprehendisse, sibi visus est. Atque id verissime partim. Ex nostra enim arte paucissimi, si ulli, quibus Atheorum nomen impactum est, plurimi vero ex perversis Philosophorum sectis egressi sunt. Ad ipsum vero Hippocratem quod attinet, vestram ego fidem, Iudices aequissimi! Adeone levis momenti res est, optimam tanti viri famam gravissimo veluti ictu violenter concutere, qui si accusatores mille & mille defensores illi contingerent, paucissimos habiturus esset, qui pares illi censi possent; sive ejus nunc prudentiam & gravitatem, sive pietatem ejus & modestiam, sive temperantiam denique & magnanimitatem, aliasque ejus conspicuas mentis virtutes ad calculum revocetis.

Nolo nunc illas sententias, quae contra optimum virum ex ipsius scriptis productae sunt, juxta antiquissimorum praesertim temporum conditionem, sub examen revocare. Duo tamen haec ad benigniorem non modo de Hippocrate, sed etiam de reliquis fere omnibus antiquis scriptoribus opinionem imbibendam non possum non curate notare, & illis praesertim, qui de veterum scitis quibusdam arbitrari cupiunt, de meliore nota commendare. Namque primo licet in eundem penitus errorem circa Dei existentiam antiquus aliquis sive ex Graecis, sive Romanis inciderit, quem nostris temporibus quis vitare nollit, non eadem tamen utrumque austeritate, non eodem rigore censere oportebit; quia in hoc uno sibi similes, cetera sibi omnino dissimiles sunt. Profecto Graecus ille inter mille superstitiones & mille Sceptico-

rum

rum nugas jactatus, eundem quidem errorem, sed longe aliter eum errat, quam is, qui melioribus Christi praeceptis a primis inde incunabulis imbutus, medias veluti inter veritates nascitur, educatur, adolescit, vivit, moritur. Deinde vero inter veteres & recentiores scriptores haec altera differentia intercedit, si utilitatem spectetis, aequae notatu digna. Omnes nimirum olim libri, qui genium habere, qui vivere debebant, multo minus ad certissimae veritatis normam, quam ad dulcisonae potius & artificiosae dictionis lancem exigebantur. Rari erant, quibus non cogitationes suas proponendi modus plus curae cordique fuisset, quam cogitationes ipsae. Ut breviter me expedientem plenissime intelligatis, deerat illis Systematicus Nexus, Lydius ille veritatum lapis. Itaque alia Hippocratis, ut hujus accusationem nunc in medio relinquam, alia, inquam, ratio HIPPOCRATIS habenda est, alia SENECAE, alia SPINOZAE, alia denique ANGELI SILESII, Mystici scriptoris. Licet enim & hic & is & ille & iste Deum vocet quodcunque vides, quocunque moveris: Spinoza tamen quum scita sua, si voluisset, ad systematis leges accommodare potuisset, alio longe modo deliravit, quam reliquorum exorbitantium multitudo. In his praecipue veritatem, in illo praeterea etiam pietatem desideretis. Ergo qui veterum animi sensum rite explorare cupit, is posteaquam plurima eorum perverse dicta congescit, injustus tamen arbiter sit, necesse est; nisi ceteras quoque sententias sollicito feligat, quae prioribus contrariae sunt. Tumque ex ambarum numero

&

& pondere, & ipsius denique scriptoris vitae genere certo demum constare potest, qualis is dicendus sit: quum sine illo, quem diximus, Lydio lapide impossibile propemodum sit, omnem, etiamsi quis voluerit, contradictionem evitare. Austeri nimis philosophi argumentum est, systematice quaelibet scribere & loqui: systematice autem cogitare unumquemque tanto magis oportet, quia viros etiam maxime hac ratione munitos in eximios tamen errores praecipites saepe datos fuisse, videmus; egregio argumento, quam injuste illi agant, qui singulos aliorum errores tanto apparatu aggrediuntur, nullos profecto triumphos habituro.

Atque haec quidem non sine utilitate me monuisse confido. Repetito autem examine, quum id ab aliis partim jam praestitum sit, Coi nostri religionem contra GUNDLINGIUM de novo discutere, operae pretium nullum esse videtur.

Miramini procul dubio, qua estis perspicacia, ob quam causam in pristina illa Graecorum secula iterum vos reduxerim, quum per recentiora haec tempora jam aliquousque progressi simus. Quapropter observare vos velim, Hippocratem ab antiquis nunquam Atheismi, quantum nobis constat, postulatum fuisse; sed hanc accusationem recentissimorum temporum sinistrae dexteritati unice deberi.

Tot autem illa sunt, quae parentum & nostrum memoria ex sapientiae studio contra Medicorum religionem peruntur, ut nisi vestra patientia abuti velimus, modo pauca ex plurimis in medium proverre liceat. Inter

Inter illa ambae hae dotes, quibus Philosophia satellites suos mactat, non ultimo loco commemorari merentur, Contemptus impiae Superstitionis, & nativae dein Pietatis Amor: duo profecto animi bona, sicuti dignissima, quae praecipuis annumerentur, ita ad odium vulgi, cui spretis veris non nisi falsa arridere solent, irritandum maxime efficacia. Id mali quin jam olim optimis quibuslibet verae pietatis professoribus acciderit, dubitari nequit. Recentioribus autem Medicis, per hanc praesertim contemptae superstitionis causam, neglectae religionis maculam inustam fuisse, tanto minus tolerabile videtur, quanto majora omnium scientiarum incrementa pessimam quamlibet superstitionem ex hominum mentibus radicitus elidere debuissent. At longe aliter evenire, GERARDI BONTII, quondam in Leidensi sacratio artem nostram docentis, & ob inanem impietatis speciem falsissima calumnia petiti, exemplo satis constare potest. Dixerat aliquando, impiorum perverforumque hominum asylum quasi & refugium religionem esse; quandoquidem a virtute male sejungeretur: nimis etiam ingenue illis irascens, qui sub divini cultus praetextu fraudes quaslibet & scelera perpetrarent. Hinc videlicet illae lacrimae; haec istius convicii scaturigo (25). Ejusdem vero filio REINERO BONTIO, quamvis integerrimam & ab omni improbitatis specie remotam vitam agenti ob similia dicta eandem quoque calumniam impactam fuisse, quis est, qui non iustissima indignatione deresteretur (26)?

F

Dura

(25) De Gerardo Bontio vide Melch. Adamum in vitis medicorum Germ. anor. pag. 366,

(26) De Reinero Bontio DAN. HEINSIUS, postquam egregiam ejus pietatem laudasset, intima quippe ejus animi sen-

Dura haec calamitas quare Medicos tamen frequentius, quam puros putosque Philosophos tangat, illi perspectu difficile non erit, quicumque hos ut plurimum sibi viventes ab ignarorum consortio se segregare, illos e contrario inter omnia hominum genera degentes ineptissimis quibuslibet judiciis tota propemodum vita expositos esse, secum perpenderit.

Quemadmodum vulgus istos omnes, qui in subducendis vitae suae rationibus desipere dediscunt, ita eruditi passim ipsi laborum suorum socios, quos altius paulo sapere vident, non sine prava aemulatione & invidia ferre deprehenduntur. Non aliunde enim, nisi ex majore rerum quarundam intelligentia, ingens illud odium derivari posse videtur, quo NICOLAUM TAURELLUM, Altorfensis Academiae Medicum, seculo decimo sexto Heidelbergenses prosequenti fuisse dicuntur. Tametsi is haud spernenda Christianae pietatis argumenta hinc inde scriptis suis inseruisset, ipsius tamen Atheismi calumniam sustinuit, quod Aristotelicae doctrinae in Christiana sacra inimicitiam scite denudans, contra mundi imprimis aeternitatem, ne ipsis quidem creditam, egregie disputaret (27). Nec minori certe cum injuria

sa sciens: "Questum tamen, inquit pag. 121. memini nonnunquam, unum illud displicere sibi, quod quum nemmo Christianus esset, qui non pariter honestus esset, reperiri quosdam, qui sub nomine ac professione veritatis calide nocerent. Porro --- speciem religionis, nisi ipsa pariter probitas accedat, pessimum venenum in republica esse. Et pag. 124. Magis, inquit, ista fide, isto animo, mi Bonti, quo non improbum modo Voces, sed & coe-

lum pertupisti: " in oratione funebri, quae cum aliis Amstelodami 1657. recusa est.

(27) Dixisse aliquando Taurellus fertur: Quae intelligo bona sunt; credo etiam quae non intelligo. GISA. VORRIUS sollicite in causis inquirens, cur inter atheos Taurellus relatus fuerit, paradoxorum amorem in eo notat: de eo Baelius in Lexico & Bayerus in biographia professorum medic. Altorfensium, Ejus

injuria sacerdos ille, cujus nomen jure supprimitur, in FRANCISCUM BAEIUM saevit, Medicum Tholosanum doctissimum ab Hippocrate in nonnullis, in multis vero a Galleno &, quod rei caput erat, ab Aristotele fecedentem. Inde homo meus Peripateticorum errorum contemptum in religionis odium maligne detorqueus, Doctrinam ARISTOTELIS magno praesidio religioni esse, clamat, ejus ope haereses debellari, per hanc denique fidei mysteria intelligi & explicari. Auditis hominis impudentiam: videtis inepti ardelionis flagitiosam, quae impudentiae mater est, ignorantam; videtis, inquam, &, nisi me animus fallit, jure meritoque detestamini (28).

Talia vero licet albis dentibus derideri mereantur, attamen si tribunitiis clamoribus coram imperito & tunicato popello effutiantur ab homine fulmen, ut de Pericle dicebatur, in lingua gerente; quis non semper aliquid sine sensu, ut sic loquar, liquefcere & in imperitorum animos destillare videt?

F 2

Sic

etiam vitam habet MELCH. ADAMUS, sed nihil de hac lite; est enim optimus hic scriptor ex ingenuis illis, qui omne id, quod laudem eruditis suis conciliat, accurate conquirunt; quodcumque vero ad ignominiam facit, sine necessitate non attingunt. Scio quibusdam hanc scribendi rationem non multum aridere. Memini tamen, Olivetum, qui eandem normam sequitur in egrigia sua histoire de l'Academie Françoise depuis 1652. jusq' en 1700. vivide contra illos invehi, qui secus faciunt. Virorum e contrario in republica principum vitia, quia & ut plurimum vulgo nota, & ad publicarum rerum mutationes perspicendas

plurimi momenti sunt, recensere permittit. Neque recentissimo scriptori longe alia mens est, quo judice "les auteurs contemporains, qui écrivent précipitamment les nouvelles du jour, sont des guides infidèles pour l'histoire. Ces nouvelles se trouvent souvent fausses ou défigurées par la malignité. D'ailleurs cette multitude de petits faits n'est guères précieuse qu'aux petits esprits: LE SIÈCLE DE LOUIS XIV. tome. 2. pag. 400. Interim aliqua tamen hic distinctione opus est.

(28) Rem omnem late commemorat in doctissima apologetica dedicatione, quam tractatui suo de apoplexia praemisit.

Sic pro auctoritate Aristorelis, talibus defensoribus minime indigentis, certatum est ab iis etiam, quos latere nequaquam poterat, certe non debebat, quanta ex hujus viri doctrina malorum Ilias, veluti ex altero quodam Trojano equo, omni tempore eruperit. Nonne enim ex ejus scriptis desipiens PETRUS POMPONATIUS, Mantuanus ille Philosophus potius, quam Medicus, tam impie contra providentiam argutus est, inter plurimos errores animae quoque mortalitatem adstruens, & ex corporis temperamento astrorumque influxu Prophetarum non minus, quam Sibyllarum vaticinandi donum deducens (29)? Nonne eodem doctore usus JUL. CAESAR VANINIUS, ex Medico Juris consultus Neapolitanus, ob Atheismi suspicionem rigidae istius Tholosae flammis combustus fuit (30)? Nonne eidem Atheorum gregi ANDREAS quoque CAESALPINUS noster, vir eximiis ceteroquin meritis conspicuus, adnumeratur, posteaquam eandem Peripateticam Philosophiam cum Medicina copulaverat (31)?

Quum in locum Scholasticae hujus sapiendi rationis
Cartesii

(29) De Pomponatio optime egit Cl. HEUMANNUS ACT. PHILOSOPH. PART. 9. Ejus epitaphium, quod Heumannus non attingit, satis indicat, cui hominum generi ille annumeratus fuerit. Est vero illud tale: PETRI POMPONATHI D. M. Hic sepultus jaceo. Quare? nescio. Nec si scis aut nescis, curo. Si vales, bene est. Vivens valui. Fortasse nunc valeo. Si? aut non? dicere nequeo. Vide si s NATH. CHYTRAEI Itinerum Delicias pag. 142.

(30) De Vanino nihil, quod nunc addam, peculiare habeo. De eo multi, & inter

hes BODEUS DE ATHEISMO.

(31) CAESALPINUS praecipue ex quaest. onibus suis peripateticis pessimum nomen accepit. Quae tum temporis rerum facies in Latio fuerit, namque illi tres Itali fuerunt, satis notum est. Quum Paulus II. pontifex PLATINAM, qui aliunde illi exosus erat, ob frequentes de animae immortalitate disputationes culparet, his non modo sine metu, sed ad sui etiam aliorumque defensionem respondit: "Quod quidem omnibus philosophis & theologis nostrorum temporum objici potest, qui & Ari-

Cartesii scita introducta essent, inter alios, qui summi hujus viri utilia inventa laudantes plurima simul vana ejus figmenta ingenue aperirent, comparuit quoque in Belgio BOERHAAVIUS, vir tantorum meritorum, ut universum ejus vitae tempus egregiis operibus potius, quam annis distinguendum sit, vir, inquam, non nisi scribenda faciens, & scribens legenda. Is quum Cartesii de rerum principiis hypothesés ad instar herbae solstitialis celeriter incrementis, nec evanescentis tardius, esse dixerat; ipsa vero rerum principia hominem latere; eorum denique affectiones indefesso sensuum exercitio dignoscendas esse (32): ecce, quanta protinus classica contra optimum virum canebantur! quum non nemo tum temporis in aliqua septem foederatarum Regionum Academia esset, qui praecipuus Cartesianae sectae stator, Actum esse de ecclesia, queri non dubitabat, actum de fide atque religione. Quis non miretur Boerhaavium tantae talisque dignitatis virum aequo haec animo concoquere, patienter ejusmodi criminationes devorare potuisse? Devoravit tamen haec omnia & concoxit, quippe qui innocuo plerumque risu, contemptu etiam saepe generoso amara temperare solitus illam, quam ex Christi institutione haustam in succum & sanguinem convertererat, mansuetudinem gravissimis quibusvis insultibus, veluti aheneum murum, opponere gaudebat. Neque eorum interea, qui Academiae illius curam gerebant, summum pro-

F 3

fecto

* mos & Deum & omnes Intelligentias

* separatas, disputandi ac Veri (scilicet)

* inveniendi causa in dubium plerumque

* vocant: "vide ejus vi tas pontif-

cum pag. 785, edit. Belgicae 1645.

(32) In sermone academico de compa-

rando Certo in physicis.

fecto cedroque dignissimum justitiae & aequitatis studium, etiam sine monitore Boerhaavio ei publice comprobatum, ulla dies delebit (33).

Itane in Medicorum religionem invehī, ex Christiana utilitate fore, credi potuit!

A Magia Naturali, quae Physicae doctrinae pars est non paucis olim Medicis in deliciis habita, non minima profecto eorum pietatem in dubium vocandi occasio desumpta est, idque tanto majori cum specie, quanto minus horum experimentorum rationes vulgo perspiciebantur. Non ex alio fonte criminantium licentia in CORNELIUM AGRIPPAM semet effudisse videtur, Magiae haud vulgariter studiosum, ingenii cetera rarioris & inter coecos mirifice perspicacis. A juvenili quidem fervore & petulantia aliqua nemo, cui ejus de vanitate scientiarum commentatio visa est, immunem illum dixerit: tamen potius illic, quid dici utcumque possit, quam quid ipse firmiter crediderit, undequaque corradat. At sine religione omni eum vixisse, aut parcum etiam Dei cultorem & infrequentum fuisse, illi unice credant, qui doctioribus male volunt (34).

Verum in ejus partibus aliquo modo tuendis vanus essem, si diutius immorarer, quum eam quidem

(33) Accurate haec omnia notavit in oratione in memoriam Boerhaavii habita celeberrimus SCHULTENSIVS, vir, si quis alius, candidus, prudens & suavis, nostranque, quum Leidae vesfaretur, ultra meritum studiosus.

(34) Agrippae & Wieri vitae apud MELCH.

ADAMVM habentur; tum & Wieri ex ejus tractatu de praestigiis daemonum enatae difficultates breviter: longius vero Agrippae accusatio & Wieri defensio pro illo, quum ex hujus re de daemonum praestigiis cap. 5 desumpta,

dem operam jam olim egregie dederit JOANNES WIERUS Agrippae familiaris, Cliviae nostrae excellens quondam praesidium & perenne decus, & ipse etiam praeter meritum saepe male audiens. Etenim posteaquam tot innocuas praecipue vetulas in veneficii causa horrendis primum tormentis dilaceratas diris flammis comburi, non sine animi commotione, vidisset; ideoque in maximum humani generis emolumentum hujusmodi criminationis originem ab ipsis quasi radicibus detegere, omnesque tam perniciosae consuetudinis fibras elidere cuperet, Magistratum quidem & Juris consultorum optimam sane, aliorum autem non nisi malam gratiam reportabat; Medicus interim ob pietatem aequae, ac doctrinam aeterna laude condecorandus (34).

Longe vehementiore odio & invidia ob eandem causam PETRUS de APOÑO, Patavinus Medicus Astrologiam seculo decimo tertio mirifice excolens, conflagravit, etsi alias non usquequaque commendari promeritus. Verum is quum haereseos idcirco publice accusaretur, ita tamen causam suam egit, ut omnino absolveretur, quidquid alii etiam de ejus mortui effigie narrent, jussu terribilis istius concilii, quod Inquisitionem vulgo vocant, concremata (35).

Talia vero similiaque plura dum suductis saepe ratio-

(35) In inscriptione quadam Patavinae curiae adeo astrologiae peritus fuisse dicitur, ut in magiae suspitionem incidere, falsoque de haeresi postulatus absolutus fuerit. Revera autem ob daemones negatos accusabatur. Ceterum & communis diluvii causas planetis adscripsisse

dicitur, qui tum omnes sub aquatico signo congregati fuissent. Vide de eo cum cura discretem laudatum HEUMANNUM aet. philos. part. 7. partim etiam PAULUM FREHERUM in theatro virorum cruditi, pag. 1209.

tionibus mecum reputarem, haud obscure me observasse existimo, non tam rerum noviter inventarum ostentationem, quam gloriam ab antiquis erroribus superatis acquisitam bilem toties inimicis nostris livoris & invidiae oestro percitis commovisse. Istum certe lapidem, praeter multos alios partim jam a nobis laudatos, hactenus moverat vir plurimi candoris & pietatis MICHAEL BERNARDUS VALENTINUS, nostro adhuc seculo Medicam artem in Ludoviciano Athenaeo apud Giessenses professus; sed ob utilissimum de veterum in rebus Physicis erroribus libellum publice in pulpitis academicis traduci caeptus, istum, inquam, libellum jam libris prohibitis pene adnumeratum, nisi Hinkelmannus Divinorum Oraculorum in aula dignissimus Interpretes, obicem huic fervori posuisset, & opusculi illius auctori integerrimo calcem simul ad inceptam operis telam feliciter pertextendam addidisset (36).

Tempus nos hercle deficeret, si quaecunque Medicis ob Philosophicae disciplinae cultum ad arguendam ipsorum impietatem objecta sunt, in medium proferre cuperemus. Solum Naturae nomen, cujus in scholis nostris frequens mentio est, credi vix potest, quantum suspicionis illis injecerit, qui non nisi captandis muscis, aut nodis in scirpo quaerendis operantur, infanientis sapientiae consulti. Ejusmodi vero suspicio licet frigida merito & febriculosa videri posset, inest tamen &

ipsis

(36) Ediderat librum de physica scholarum fabulosa, in quo harum errorum nonnullos a recentioribus expulso recenset. Inde quaedam istae. Lege ipsum eorum testibus narrantem in declamati-

one de fato proprio cum Vale academico, quae est declamationum ejus praxi infallibili adjunctarum decima sexta

ipsis quoque febribus fervens suus calor, neque febricitantium deliria prudens Medicus unquam spreverit.

Frustra autem nobis unum alterumve HOFFSTETERUM (37) producunt, jure scilicet in eo reprehendum, quod in animae natura cognoscenda rem acu tangere volens longissime a Vero recesserit; quum uni ejusmodi viro ne ipsis quidem Medicis vulgo fatis noto plurimum sane alios MEADOS, BARTHOLINOS, WARLIZIOS, ADEROS, ALDROVANDOS, TOZZIOS, WEDLIOS, VOGLEROS (38) opponere queamus, homines sane peregregios, qui ad majorem Sacri Codicis intelligentiam haud exiguum momentum contulisse videri debent. Tantum abest, ut unum alterumve a veritate aberrantem ad Asclepiadeae gentis pietatem, criminantium proterva dicacitate & intemperie elevandam, sufficere credendum sit.

Sicuti a Sapientiae, ita etiam ab ipsius religionis cultu arma contra tribules nostros fabricata sunt. Longum esset, si vel ea tantum omnia vobis recenserem, quae illi circa primam fere, ut sic loquar, institutae

G

Sacro-

(37) Hoffsteterum hunc una cum Petermanno & Conradi in exemplum producit Salom. Deylingius; postquam, scilicet, de opinionibus circa animam non immortalem dixerat: multis ex recentioribus medicis haec Helena adeo placuit, ut in ea osculandum: observat. sacrar. part. 2. pag. 34.

(38) Meadus, Bartholinus, Warlitzius, Aderus de morbis bibliis scripserunt. Tozzius edidit theses physicas ex sacris literis

depromtas, nondum mihi visas. BARTHOLINI dissertatio de latere Christi aperto, cum epist. CLAUDII SALMASII edita, tum ea etiam de cruce Christi aliquoties recusa ejusdem commatis sunt. ALDROVANDI habemus elucidarium theologicum de fossilibus, plantis & animalibus, quorum fit mentio in sacris bibliis. VOGLERUS physiologiam historiae passionum Jesu Christi, & de rebus naturalibus & medicis, quarum in sacra scriptura mentio fit, scripsit. WEDLIUS varia dedit hinc inde,

Sacrorum reformationis auroram pati debuerint. Vultis aliquem Medicorum conjuncta opera fortiter & aperta fronte pro veritate certantem? En vobis LEONARDUM FUCHSIUM altera vice ad artem nostram docendam Ingolstadtium vocatum & tamen ob melioris doctrinae puritatem contra juratos Vaticani Praefulis affectas strenue assertam, cedere coactum (39). Cautè aliquem & majore cum prudentia & mansuetudine agentem videre desideratis? En CASPAREM illum PEUCE-
RUM Melanchthonis generum doctissimum, ob leniter assertam sinceræ veritatis causam decenni carcere Lipsiæ multatum (40) Omni verborum certamine abstinentem nosse cupitis? JOHANNEM NICOLAUM STUPANUM intuimini Basileae, ubi una cum CASPARE BAUHINO & FELICE PLATERO Æsculapii sacris praeerat, a FRANCISCO HOTTOMANNO, viro ceteroquin doctissimo ac probò, ideo graviter agitaturn, quia nescire se ea fatebatur, quae hic scire illum volebat (41).

Talia

(39) Haec de FUCHSIO vide apud Melch. Adamum in ejus vita pag. 177.

(40) Duravit enim haec captivitas a secundo die Augusti anni 1576. ad usque octavam Februarii 1586. Consule ejus historiam carcerum & liberationis divinae, Tiguri 1603, a Christophoro Pezzelio editam pag. 462.

(41) Illud in STUPANUM HOTTOMANNI, odium ex binis his causis praecipue enatum; Primo quod STUPANUS, "Se nescire dixisset, num Missa pontificio-
rum esset blasphemia, ejusmodi etiam
" quaestiones ad se non pertinere. De
" in de quod existimaret, rectè a Pa-
" latino Elestore ex ditione sua tot ex-
" pulsos esse conspiratores: ita enim
" verbi divini ministros, qui Calvinii par-
" tes tuebantur, ab eo vocatos esse. De

Stupani dubitatione ratione missae Hottomannus scribit: " Quo audito ac-
" celsi ad ZULGERUM, ANERBACHUM,
" ZWINGERUM, sperans fore, ut mihi da-
" retur locus illum apud Collegium
" (nempe professorum) objurgandi, Nihil
" addo, quid responsi habuerim. Ego
" demisso vultu Basileensem religionem
" admirans, & ad haec nova prope ob-
" stupescens tacitus domum redii. Ti-
" gurinis argentibus tandem tamen aliquid
" in Stupanum tentatum est; quidnam ve-
" ro id sit, non liquet. Adi BAEELIUM
" in voce STUPPA, qui tamen dubitat,
" num haec non ad alium Stupanum perti-
" neant. Ejus etiam vitam ex oratione
" funebri bevirè enarrat FREBERUS in the-
" atro suo pag. 234. sed liam eam
" non attingit

Talia autem si sola Medicis contigissent, non fuissent profecto satis efficacia, ut omnem hinc religionem ludibrio habere crederentur. At cum aliis calumniandi causis conjuncta, quis est, qui ea ulla modo no-cuisse negabit?

Quis non somnia per eburneam, ut ajunt, portam emissã me vobis narrare putaret, si sine teste affirmarem, homines sanæ mentis alicubi repertos fuisse, qui ipsam morborum curationem atque doctrinam, tamquam officio Christiani hominis reluctantem, Medicis vitio vertere non erubuerint (42)? Atqui eorum tamen nonnullos sic delirantes SYDENHAMUS noster offendit, Angliæ Hippocrates, vir singulari pietate conspicuus, ut dirae illius ex Occidente ad nos translatae luis curandae rationem expositurus, antequam hoc opus aggrederetur, contra illos munire se necesse habuerit; partium quippe & muneris sibi demandati indolem, tum charitatis adeo late patentes limites recte & ex ordine praeexens (43). Nonne ipsa, si loqui posset, verba pro nobis pietas faceret? Tam angustis interim cancellis Romani Medici jurejurando adstricti se includere coguntur, ut plus tribus vicibus ad aegrum periculoso aliquo morbo decumbentem accedere non audeant, nisi is anteaetæ vitæ rationibus coram sacerdotibus

G 2

expo-

(42) Audi AMBROSIIUM Psalmo 20. dicentem
 "Contraria divinae conditioni præcepta
 "medicinae sunt; quia a jejunio revo-
 "cant; lugubrare non sinunt; ab omni
 "intentione meditationis abducunt, ita
 "qui se medicis dederit, se ipsam
 "sibi abnegat. "Prouti sententia hæc

introducitur in tripartito opere decreti
 aurei fol. 457. col. 3. quod Parisiis
 1505. splendide pro more eorum tempo-
 rum in folio impressum est.

(43) In epistola secunda ad Pamanum
 pag 326. oper. omn. edit. Leidens.

expositis sacra interea coena utens fidei suae tesseram exhibuerit (44).

At nihil frequentioribus malis illos implicat, quam perversa isthaec, qualem imperiti imbiberunt ac foveant, de Miraculis opinio, dum omnem rariorem aliquem eventum, sua vel utilitate, vel detrimento notatu dignum ad hanc classem referre consueverunt. Hi ergo quum toties omnia miraculis plena intueantur, quum omnia velut monstrosa, imo prodigiorum, ominum, portentorum, ac nescio cuius horribilis arcani imaginem habentia confiderent, ubi Medicum nil tale ququam sentire vident, quidni eum ob divinae potentiae, aut etiam sacri codicis contentum tacite secum reprehendant? Quasi nulla omnipotentia, sapientia nulla se conspiciendam praeberet, quando nunc demum epidemici quidam morbi ingruunt, quos vel ante condita mundi moenia praevisos divinus Opifex per admirabilem illum naturalium causarum nexum ita ordinavit, ut tempore oportuno advenientes optimo denique fini respondeant. At illis licet omne artis tentamen quidquam prodesse negares, nisi naturali morbi causa perspecta; insidias tamen potius ex alto sibimet ipsis arcescere, occultasque rerum causas sine ulla uberiore & hominem non ignavam decente perscrutatione in coelo locare malunt. Ipsa vero miracula a nemine minus parvi, quam a Medico haberi possunt. Mortuum in vitam revocare, quam nullius humanae sit facultatis; quot & quanta mutationes in universo corpore ad id re-

qui-

(44) Teste inter alios Adamo in vita Valerii Cordi.

quirantur mortalium ingenio impossibiles, quis illo plenius intelligere potest (45)?

Quid si vero ab hominibus sublestae fidei ad decipiendos alios miracula consulto fingantur? Quid, si a Medico postuletur, ut fideliter & accurate inquireat, num insolitus rei alicujus eventus aliunde, quam ex Naturae officina productus sit? Quantum non mali, quantum odii sibi contrahet, si Naturae vires omnino ad ejusmodi portentum satis esse, contendat; quod profecto si non fieret, fieri tamen deberet. Ad ejusmodi angustias Medici quidam Galli tempore HENRICI IV. redigebantur. Quum enim princeps hic egregius & mysteriorum nostrorum veritati a primis incunabulis innutritus ad sacra Romanensium perducendus esset, nihil quidquam magis sacrificulorum spei obstare credebatur, quam quod sciebant, illam corporalis, ut appellant, benedicti Servatoris nostri in pane praesentiae doctrinam (si panis modo dici queat jam penitus eorum sententia mutatus) maxime consensum Regis impedituram esse. Quamobrem eum ficto quodam miraculo convincere studebant; subornata quadam muliercula MARTHA BROSSIERIA, quae se a malo daemone obsessam, sed prolato & ostenso sacro illo orbiculo protinus iterum liberatam mentiretur. Priusquam ve-

G 3

ro

(45) EN HEUMANNUM de hac spretae medicae religionis causa differentem in actis philos. part. I. dissert. I. Sonderlich hat dieses Unglück (loquitur de Atheismi accusatione) verschiedene Medicos betroffen, als welche wegen ihrer Wissenschaft in der Physic vieles aus natürlichen Ursachen herleiten,

welches die Theolog' in größtem Ernste der unmittelbaren Wirkung Gottes oder des Teufels zuschreiben. Diesen gaben viele Politici ihren Beifall, und also wurde Religio Medici und Religio Prudentum sive Politica ein Synonymum atheismi, und hiez so viel als Religio nulla.

ro miro huic & inuitato demonstrationis generi Rex prudentissimus adstipularetur, Medicos adhibendos esse censebat, qui verene obsessa esset, inquirerent. At illi, & inter eos Marescotus praecipue, ingenua, ut oportebat, facta inquisitione, naturalia esse multa, ficta plurima, a Daemone nulla respondebant. Detecta & propulsa sic fraude, quid non ab irritatis sacrificulorum animis in Medicos istos tentatum fuisse dicemus? quum praeter Archangelum Puteanum Capucinum, ut vocant, ordinis sectatorem, ANDREAS etiam VALLA in Sorbonae Collegio Theologus ceteroquin non indoctus, impediri ecclesiae cum Dei hoste certamen, ex sacris pulpitis cum magna verborum acerbitate vociferaretur: donec intempestivis his censuris iniquae ejusmodi querelae prohiberentur (46).

Extra

(46) Sic exitum facti hujus miraculi describit GABRIEL NAUDEUS: "La seconde chose notable fut l'histoire de la possédée Marthe Brosier, laquelle à dire vrai n'étoit qu'une pure feinte entreprise par quelques zelez Catholiques & apuizé par un bon Cardinal, afin que le Diable, duquel on seignoit qu'elle fut possédée, venant à être chassé par la vertu du St. Sacrement, le Roi eût occasion de croire la présence réelle en l'Eucharistie, de laquelle présence on ne tenoit pas, qu'il fut entièrement persuadé. Mais lui qui ne se laissoit pas facilement surprendre voulut, qu'apparavant que d'en venir aux exorcismes les Medecins & Chirurgiens, fussent appelez, pour en dire leur avis, lequel ayant été couché en ces termes rapportez par Mr. MARESCOT dans le petit livret, qu'il

**a composé sur cette histoire: "Naturalia multa, ficta plurima, a Daemone nulla. Cette pauvre possédée, après avoir découvert l'ignorance & la bêtise de tous les bigots de Paris, fut née de fouet, si elle n'en sortoit bien tôt: Haec NAUDEUS vir summus in suis considerations politiques sur les coups d'etat pag. 133. edit. 1712. quae commentatio ante hanc editionem longe rarissima erat; etsi non duodecim, veluti in hujus editionis praefatione indicatur, sed ultra centum exemplaria, norante COLOMESIO, prima vice excerpta essent. Qui idem COLOMESIUS notat, Naudeum lucubrationem hanc jussu d'Emery, qui regi a reditu inspectione erat (surintendant des finances), non vero insignante Cardinale de BACZY, quippe tum temporis jam mortuo, suscepisse: Bagium vero a Naudeo nominatum fuisse, ut

Extra oleas me vagari diceretis, si famosi istius Evagelii a BERNARDO CONNORIO exarati longiorem aliquam, quam brevissima esse non posset, mentionem injicerem. Frustra etiam essent, qui ex hoc commentario contra totius Hippocratici populi religionem argumenta desumere vellent: licet paucissima illic habeantur, quae nescire nolles, plurima vero, quae nemo sanus facere sua vellet (47).

Minus his omnibus tolerabilis est nonnullorum ex nobis ipsis non quidem impietas, sed ingens tamen im-

pruden-

tanto melius lateret ipse. Voici le recuei de particularités dans les opuscula Pauli Colomesei pag. 123. Ceterum ipsam de Brosieria illa fabulam late etiam Thuanus retulit lib. 123. additque, medicos istos in consilium vocatos Marescotum fuisse, Riolanum, Duretum & Altinum. Primum Duretus vir magni nominis eam vere maligno spiriitu correptam esse, asseruabat; dum Riolanus interim eam adhortari neula ad sanam mentem revocare tentaret. Altinus trimestri spatio, antequam res ipsa dijudicaretur, expectari volebat. Marescotus vero scapham scapham appellabat. Imo quum "episcopus allato exorcismorum libro, recitaret primum Aeneidos versum; puellaque ad id instruda (credens exorcismi principium his verbis fieri) affectato membrorum motu a spiritu torqueri se fingeret; Marescotus imposturam non ferens oluctanti manus in cervicem injiciebat, eamque consistere jubebat, spiritumque fugabat. Haec fere ipsa Thuani verba; qui etiam illa habet, quae in textu de Valla & Puteano diximus, sed aliquantum longius, quam ut omnia ipsius verbis reddi queat.

(47) Id praesertim CONNOR in suo evangelio medici agit, ut, quum urgeat,

miraculum fieri, posteaquam aliqua Naturae Lex a Deo ipso suspena est, miracula secundum leges Naturae ad certas quasdam classes redigat. En exemplum! proponit hanc Naturae legem:

"Corpus in motu constitutum alia corpora, in quae irruit, itidem ad motum impellit.

Lege hac juxta Connorium a Deo suspena, tum

"Corpus in motu constitutum, alia corpora, in quae irruit, non amplius ad motum impellit, quam diu haec suspensio durat.

Ad hanc classem varia miracula reducens inter alia "Ex hujus, inquit, legis suspensione corpus humanum, rubus, vel aliud quodvis inflammabile corpus, setiam si ardentissimo igne undique cingatur, poterit tamen non comburi, in cineres reduci: pag. 55. edit. Amselod. Id vero miracula mente concipere & ratione explicare vocat pag. 27. Quae alia in hoc opere notanda essent, sciens praetereo. Volui modo aliquam ejus institui, quod auctor sequutus est, imaginem exhibere, quia libri hujus, licet non rarissimi, recensionem ne quidem apud ipsum STAPPERUM, si recte memini, deprehendi.

prudencia. Etenim in quem utum tot moliminibus illam de termino vitae quaestionem cum JOANNE BEVERWYCKIO instruximus, viro ceteroquin Batavo ac vere Germano, hoc est, pio valde atque industrio? Cui bono ad sententiam ferendam tot illustres animas, RIVETUM, WESTERBURGIUM, VOETIUM, SALMASIUM, DANIELEM HEINSIUM, atque adeo ipsam quoque illam divinam viraginem SCHURMANNIAM invitavimus? Nisi ut tanto magis idcirco concelebrata hac disputatione, ab illis, qui terminum istum immobilem ponunt, si malevoli esse velint, plurimum obtrectationis arti salutari fieri possit. Nunc enim eorum nonnullis temeraria illa Ars audit, quae terminum hunc producere tentet: nunc impudentiae & impietatis postulatur Medicus ipse, qui illum revera productum esse in sinu gaudeat (48). Quo jure haec dici queant, nunc non quaeritur. Fere semper aliquid labilis & maculae jam inhaeret, si modo accusatio quaedam non frustra, nec de nihilo institui potuisse videatur.

Ex eadem imprudentia, quamvis aliter comparata, multo majus impietatis argumentum aliquando petitum est, posteaquam ANDREAS VESALIUS ex nostra Clivia oriundus & ingens renascentis Anatomiae incrementum, infelicem profecto gravissimumque errorem praecipiti curiositate commisserat. Erat quidam ex Hispania nobilis

(48) Quaestio haec de vitae termino agitabatur circa annum 1633. Quum ergo pestis anno 1635. in Belgio grassaretur, Senatusque Amstelodamensis, ad ejus progressum impediendum, optimis quibusvis mediis ex medicorum instituto ute-

retur, erant sane, " qui cautelas has " videbant, utpote ejus opinionis, pestem " a Deo immitti, inevitabili hunc potius, quam illam tollendi decreto, ut " CASPARUS BARTHAELIUS CUNAEBO suo refert, cui hic respondet: Quae

bilis ejus curae aliquando commissus; quem quum morbi quodam genere sibi hactenus incognito exspirasse crederet, corpus ejus aperiendi veniam ab illius amicis quaesitam impetrat. Dissecto tum pectore, ecce, cor adhuc palpitans manuprehendit. Igitur a defuncti necessariis non modo caedis coram iudice, sed ipsius etiam impietatis coram illo, uti vocant, sacrae Inquisitionis tribunali accusabatur. Nec capitis poenam evitandi ulla spes supererat, nisi cum universa aula ipse Philippus II. Hispaniarum Rex preces suas pro illo interposuisset. Absolvebatur ea lege, ut Hierosolyma & in Sinam montem ad expiandum tam capitale crimen sacram peregrinationem susciperet: a quibus deinde locis reditum parans in itinere supremum diem obiit (48). Quandoquidem vero infelicem hunc eventum nulla arte celare allaboraverit, quidni ab impietatis & pessimae fraudis culpa liberaremus illum, qui

H quum

" sancita publice apud vos esse scribis,
 " ne latius serperet contagio, summam
 " magistratus vestri sapientiam argu-
 " unt. Sed & tecum detestor execror-
 " que eos, qui quicquid de fato pro-
 " videntiaque, arcanis Dei consiliis, per-
 " scriptum in sacro codice existat, illuc
 " detorqueant, ut adversus pestem & a-
 " lia id genus mala nullum cautioni
 " diligentiaeque & piis curis precibus,
 " que, quae passim a Deo mandantur,
 " relinquunt locum. Quorum ego opi-
 " nionem omni peste exilimo perni-
 " ciosiore. Vide PETRI CUNAE E-
 " pistolas pag. 300. 302. Nolo
 " existimes, damnosum hunc humanae in-
 " dustriae contentum unice a me Bevero-
 " wickianae isti quaestioni adscribi; vides
 " tamen inde, quo ejusmodi quaestiu-
 " lae nefastos ducant.

(48) Ita rem omnem accurate recenset vir insignibus dignitatibus sanctus fideique, si quis alius, probatissimae HUBERTUS LANGUETUS in peculiari quadam epistola ad Casp. PEUCERUM, quam vero in duabus diversis Languetianarum epistolarum voluminibus non inveni. Eam tamen integram dedit toties laudatus MELCH. ADAMUS pag. 133. quam hic sequutus sum; quum alii eandem rem aliter commemorent. Quemadmodum PAREUS in speculo chirurg. lib. 23. cap. 46. Hispanam eam matronam fuisse refert, uterina suffocatione laborantem; Vesalium autem ad eam sectio- nem vocatum esse; eam denique totam ita revivisse, ut & clamore & manibus pedibusque concussis vivam se omnibus probaret: quae singulari apud LANGHEUM aliter; cum quo tamen THURNI desit.

quum errorem hic suum, nullam vero culpam agnosceret aut impietatem, illum etiam utpote ex nulla animi malitia profectum; nec sibi, nec aliis excusandum esse censuit. Et sane latere eum minime poterat, licet in aliis rebus nunquam fere satis cautum sit, quid quisque vitare debeat; fere tamen a nullis majore cum cura, quam a Medicis, agendum esse, quum eorum errores illuc, unde quenquam redire negant, ducere consueverunt.

At impietatis suspicionem omnem difficulter admodum MACHIAVELLI istius MEDICI auctor, quicumque demum fuerit, sive BARNERUS ille, sive alias quispiam, amolietur, reipublicae nostrae dignitati egregie damnosus; sive ille revera juniorum animos ad splendidas fraudes & improbitatem conformare; sive potius varias illas artes, ab imperitis solidioris doctrinae loco usurpari solitas, ingenuis Medicis manifestare voluerit; ob

quem

ptio consentit, quam Jos. LANZONIUS jam excerptis oper. medic. omn. tom. 3. pag. 260. Apud ipsos vero medicos de medicis plerumque pauciora habentur, ut, si quid scire velis, id apud alios ut plurimum quaerendum sit; quod prima fronte miraberis.

Ceterum pone, istum Hispanum vere mortuum fuisse. Tum certe Vesalii manus multo calidior esse potuit. Atqui & animalium vere extingtorum corda calore fota motum aliquem recipiunt. Nonne hoc in Vesalii exculpationem usurpari potuisset? Ceterum simile factum, imo pejus adhuc referri solet de IACOBO BERENGARIO CARPENSIS; ex quo perperam nonnulli binos medicos componunt alterum Jacobum Carpum, alterum Jacobum Berengarium Carpensem vocantes. Eum vero duos Hi-

spanos, cui populo praecipue inimicus fuisse dicitur, Gallica lue laborantes vivos Bononiae ad anatomica exercitia dissectuisse, ideoque urbe pulsam Ferrariae ob isse vulgo tradunt, sed nescio quam probato auctore: Vide PETRUM CASTELLANUM in vitis illustrium medicorum, & ex hoc FABERUM in theatro. Eum vero defendit Clericus, qui inde hanc calumniam entam fuisse vult, quia Berengarius hic inter primos fuit, qui non modo anatomica exercitia instituit, sed quam plurima centena cadaverum hoc modo usurpavit, ut ipse hoc nomine se laudet. Unde plebs insolita omnia augens, vivos etiam ab eo dissecari dixerit. Vide ejus eruditissimum opus Histoire de la Medecine pag. 791, edit. Hagan.

quem posteriorem scopum in eundem scriptorum censuram redigendus esset, in quo nonnulli Florentinum illum Machiavellum collocandum esse, arbitrati sunt. Ut cunque autem haec se habeant, longe melius nobiscum actum videri debet, posteaquam nostrum aliquis, idem nimirum ille, cujus jam non sine laude meminimus, VALENTINUS spurium hunc, & fere a matre adhuc rubentem foetum pie & erudite refutare, e re nostra censuit (49). Quid fingi ergo iniquius potest, quam ex improba illa fraudium farragine non modo vanas conjecturas facere, verum etiam criminosas & aequis rerum iudicibus indignas sententias ferre, hoc est, inde ipsam Medicorum religionem metiri velle? Id vero licet publice & ordine non fiat, quis tacite tamen fieri dubitabit? Rari enim profecto sunt, qui veram pietatem non modo ad omnia utilem, sed utilissimam esse sciant. Itaque quis miretur, perversos homines ad iniquitatis & propriae malitiae normam aliorum quoque facta exigere?

Uti eidem impietatis suspicioni augendae, ita & toti Chemicorum utilissimo instituto culpando haud exiguum cumulum addiderunt, qui sacris talibus non rite initiati ad chemica tamen experimenta infano quodam instinctu feruntur. Quis enim malam fidem ab illis omnibus removerit, qui dum animam verius, quam vitam agunt, suum tamen immortalitatis pocu-

H 2

lum

(49) Titulus hujus libri est: MACHIAVELLUS medicus de ratione status medicorum. Ille in artis studioforum manibus primo mistus versari coepit, deinceps

etiam typis editus. Eum de novo recusum & ubique refutatam Valentinus suae praxi medicinae infallibili addidit.

lum mirifica impudentia venditant? Quis impietatem, quam a terrenae vanitatis contemptu phaleratis suis dictis laudem petentes, auri interim fluminibus immansi fiti inhient? Quis scelus, dum ad aurum non conficiendum aliis, sed sibi compertandum credulorum marfupia emulgent? Astutissimi profecto agyrtae, nec raro capitis damnati! ne puretis, non nisi unum saltem aliquem KLETTENBERGIUM per hanc causam anno hujus seculi vigesimo morti datum fuisse, in Dresdensi aula haud exiguis muneribus antea functum (50). Tales igitur nunc atra bile turgidi ineptiora quaevis HELMONTII, docti ceteroquin viri, dictamina propagare; nunc in tenui re ingentes spiritus fumentes vinoque & vanitate ebrii pessimas saepe PARACELSI fabulas, Medici non alias inutilis, evehere. Quo pacto nonnihil quoque in nostram artem semper redundat, Chemiae quippe non minus, quam universa naturalis doctrina, affinem ac veluti sororio vinculo nexam atque copulatam,

Est & aliud quoddam hominum genus, qui non facias modo aliquas scientias, sed ipsam quoque morborum curam illotis manibus arripiendo plurimum mali Medico ordini attulerunt. Extitisse homines, mente ceteroquin non captos, qui ab aliis, quam Medicis, artem nostram proprie exercendam esse, serio urgeant, vix, opinor, crederis. At credatis tamen, oportet, si, quae dicturi sumus, audieritis.

Agitabatur Parisiis violenta lis quaedam circa finem

(50) Erat cubicularius & praefectus Senftenbergae. De ejus supplicio agitur "in den remarquablen Briefen von alten und neuen insonderheit Sächsischen Egebenheiten, quae Friburgae 1720.

prodierunt, 2tes Convert. Ipsa vero artificia, quibus in cingendis metallis impositores uti solent, plurima doctae recenset Geoffroi, Histoire de l'academie royale des Sc. de l'ann. 1722.

nem praecedentis seculi inter Medicos hujus loci partim, partim inter Monachos istos, qui a certo vitae & vestibus genere Capucinos se vocant (51). Dum utrique ad aegrum quendam periculose decumbentem CARPATRIUM nomine vocati diversam medendi rationem sequerentur, moriebatur interim aeger. Contigit & hic, quod nunquam non in ejusmodi malis fieri amat: Monachi nempe in Medicos, & hi vicissim in illos magno cum animorum fervore maledictis invehebantur. Per eam tum occasionem quidam sine nomine Episcopus mirificam hanc sententiam tulit: "Sa-
"cerdotibus hoc proprie munus demandatum esse,
"ut medica manu opem aegrotis ferant; id etiam
"Sapphirum lapidem in eorum annulo resplendentem,
"celebre nimirum contra pestiferum morbum medi-
"camen, satis superque indicare (52).

Haec tamen si non sani hominis esse, insanus ipse Orestes juraret; deest tamen nec ejusmodi nugis suum saepe apud plebejos pondus, sua virulentia. Adde omnium controversiarum, quae tam disparibus armis agitantur, ingenium & imperitorum, qui primi judicant, temeritatem. Quid hi porro non facient, ubi

H 3

nulla

(51) Vulgo Les peres Capucins du Louvre.
(52) Ad hanc controversiam satis acriter agitatam literae illae pertinent, quas exhibet le Nouveau Mercure Galant du mois de Novembre & de Decembre de l'année 1678 In his inter alia ad monachos istos anonymus episcopus: Qu'il sçait, que leurs Envieux publient, que ce n'est pas à des Capucins d'exercer la Médecine. Qu'il voudroit, qu'on eut fait sçavoir à ces Jaloux inconfidés, que cet employ est de droit ecclé-

siaque, & qu'il n'appartient, qu'aux Prêtres, d'en faire la fonction, par le motif de charité qui les anime, sans espérer d'autre récompense, que celle de plaire à Dieu en soulageant le prochain. Que c'est pour cela que tous Evêques portent un saphir dans leur anneau pastoral, pour les faire souvenir, qu'ils doivent assister les pestiférés & les guérir par la vertu, que la Nature a renfermée, dans cette pierre précieuse.
Haec ex mensis Novembri.

nulla peculiaria quaedam coeli commercia in artis commendationem a Medicis produci: si nulla ab aethereis sedibus petita medicamina ostentari videant? dum alii e contrario supremi cujusvis genii famulantem dextram in rei miraculum audacter & tantum non digito monstrant. Videte Medicos hic inter sacrum & saxum constitutos, eorumque vel religionem suspectam vel contemtam artem! Haec mera profecto aerugo est, hic succus nigrae loliginis!

Intelligitis, ni fallor, A. A. quid causae igitur fuerit, cur omnis divini cultus omniumque virtutum contemtus tandem Religio Medica diceretur; quid originem huic dicitio deriderit, unde hoc fuerit confirmatum.

Falleretur tamen, quicumque nec plura, imo vero nec majora superesse existimaret. Idem sane mihi nunc evenire sentio, quod contingere illis solet, qui ad immensa illa Alpium juga enituntur. Hi simulac omne iter illud, quo ad summum montis cacumen se perventuros esse credebant, eluctati sunt, nova iterum montium capita prioribus non minus elata se e nubibus exferentia conspiciunt attoniti. Idem qui paulo ante exantlandus labor erat, de novo ferendus est. Itaque & mihi alii semper aliique scopuli deteguntur, quibus bona Medicorum fama saepius allisa non exiguam jacturam passa est. At ea quo minus illis superaddam & tempus prohibet & prudentia multo maxime. Qui in Rhetorum campis educati sunt, bene eos memini non a longitudine, sed a copia atque ornatu sermonis omnem sibi laudem venari solere. Verum ego neque a longitudine aut brevitate, neque ab ornatu aut copia dictionis, sed quum a vestra aequitate, tum a rationum pondere causae nostrae probationem sperare malui-

Haec pauciora si nondum aequorum assensum impetraverint, plura certe iniquorum calculos etiam non extorquebunt.

D I X I,

63

PATER FIDIO

DOMESTICORUM
VOTORUM
PIETAS.

* * * * *

E L E G I A
P A T E R F I L I O .

 era quidem nondum sensus fuit orsa senectus;
 Gratia sit Superis, debilitare meos;
 Jam tamen incipio paullatim rarius uti
 Artibus & cithara, Phoebe decore, tua:
 Sive lubet molles Elegas cantare sub arta
 Vite, Tomitani more modoque Senis;
 Sive Sacram potius graviori pectoris oestro
 Concitus & Clario Numine tango chelyn,
 Quam ferit docto Venusinus pollice Vates,
 Caesaris invicti gesta Deosque canens.
 Nunc tamen in scenam cum te pia Fata, theatro
 Ut peragas partes mysta patente, vocent,
 Mysta sacrae Sophies, imbuta Machaonis arte,
 Et nitido, Fili, Phocidis amne simul,
 Excitor, ut, toties aliis quae presa, resumam
 Nunc quoque, deterso pulvere, pleetra tibi,
 Non tamen ut multis hortans ambagibus utar,
 Exacuam monitis & tua corda meis;
 Ardua Virtutis cui semita sponte terenda,
 Palmaque, si fuerit rite petita, placet:

Nec

Nec tibi concessas Superorum munere dotes
 (Gratia coelestis solius illa Patris)
 Laudibus ut multis ventosus ad aethera tollam,
 Ceu solet in nugis ambitiosa cohors;
 Ad cujus scabiem, levis & mendacia famae
 Naufcet ingenuo laudis amore calens,
 Mireturque legens expertia verba pudoris,
 Aptam tamen curtas prodere mentis opes:
 Sed tibi felices obeundis rebus ut auras,
 Ingreditur plenum dum mare cymba, precor;
 Utque Deum venerer supplex halantibus aris,
 Et Clariam tangens ad pia vota chelyn:
 Vota nihil motu poscentia mentis anhelō,
 Quam tibimet similis semper ut esse velis;
 Aonias artes, Sophias & amabile nectar
 Poconis jungens cum Pictate sacris:
 Tum venerandarum, quas dia Volumina pandunt,
 Cognitor, his gazis non alienus, opum.
 Nosti etenim, nosti, quam sint duo saxa per aequor,
 Horrida naufragiis saxa cavenda suis:
 Coeca Superstitio, Levitas & dira, Celaeno
 Coelestes temerans turpiter ungue dapes.
 Utraque tartareo quoties fera bellua rictu
 Spumat in humanum tetra venena genus!
 Utraque diversa quam labe per omnia grassans
 Secula letiferum perfida virus agit!

Pocula Circaeae non tam nocuere vagato
 Per mare Dulichio pernicioſa manûs:
 Colchis Iolciacis non ulla venefica fibris,
 Impius aut Saganæ Canidiaque furor.
 Peſtibus his geminis nunquam magis eſſe cavenda,
 Scis ſatis, in Siculo monſtra marina freto.
 Scis quoque, quam multis ſclerata Calumnia labem
 Sparſerit innocuis tetrior ipſa viris:
 Ipſa ſuis maculans rectiſſima dogmata nugis:
 Ipſa meras ſordes, ut ſcarabæus, amans.
 Pectoris iſta gerens imis tibi fixa medullis,
 Omen inexſtinctæ proſperitatis habes.
 Hoc homini, pariterque Deo, cui naſcimur omnes,
 Hoc aptum faciet te probitate tibi,
 Hoc mea, nil aliud, ferventia vota requirunt;
 Hoc tua mens ſpondet ſedulitasque mihi.
 Mite Dei numen ſimul & venerabile, quaefo,
 Optatis jubeat pondus ineſſe meis!
 Ad majeſtatem cujus velut obruta denſis
 Undique miraculis mens hebefacta ſupet,
 Miraturque ſimul tantæ bonitatis abyſſum,
 Cujus ope hoc omnes, quod ſumus, omne ſumus.

Filio cariffimo

ſic novam Spartam gratulatur amantiſſimus Pater

JOANN. HILDEBRANDUS WITTHOF

Hiſtoriar. Eloquentiæ & Græcæ Linguae
 in Acad. Duisburgenſi Profeſſor Ordinarius.

Die Vorzüge eines Weisen,

bei Gelegenheit /

Als der Hochedelgebohrne und Hochgelehrte Herr

H E R R

Johann Philip Lorenz Withof

Der Arzneikunst Doctor, der Königl. Groß-Britannischen, wieauch der
Teutschen Gesellschaft in Göttingen Correspondent und Mitglied,
und bei der Medicinischen Facultät auf der Hohen Schule zu Duisburg
bisher gewesener Assessor /

Sein öffentliches Amt als Professor der Philosophie
Geschichte und Beredsamkeit

auf dem Königl. Gymnasio Illustri

im Hamm

den 4ten Decemder 1752. feierlichst antrate /

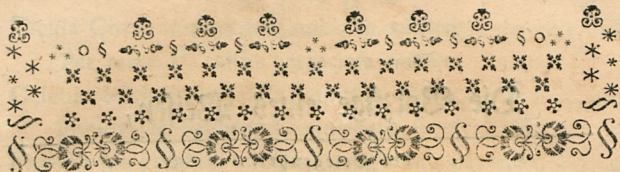
in nachstehender

O d e

besungen von Desselben

ältestem Bruder. *

* Balthasar Eberhard von Withof.
Königl. Geheimers- und Pupillen Rath in Berlin.

Tu licet extremos late dominere per Indos,
 Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent:
 Si metuis, si prava cupis, si ducers ira,
 Servitii patiere jugum, tolerabis iniquas
 Interius leges

Claudianus IV. Cons. Honorii.

Freund! Bruder! ja/ es bleibt dabey/
 Das Glücke dienet nur dem Weisen;
 Nur er ist groß und reich und frey;
 Sein Stand ist nimmer anna zu preisen.
 Kein Gut des Schicksals blendet ihn/

Wonach sich Thoren nur bemühen/
 Und beim Besize doch nicht raffen.
 Er sucht an Nabe reich zu seyn;
 Er schließt sich in sich kläglich ein;
 Im Herzen liegt sein Schatz/ und nicht im schweben Kasten.

Wie/ wenn das Glück ihm günstig weht/
 Wird er aus Hochmuth sich erheben/
 Nach/ wenn es sich bald wieder dreht/
 Der vollen Wuth sich übergeben.
 Ein Weiser steht im schwersten Sturm/
 Ganz unbeweglich/ wie ein Turm;

Er

Er grüßte sich auf des Himmels Güte;
Und müßte selbst die Welt vergehen/
Es würde man doch nimmer sehn/
Daß sein erhabner Geist in Zweifelmuß geriete.

Die Vorsicht ist ja ewig gut/
Und kan nichts als nur Gutes wollen.
Was sie mit uns beginnt und thut/
Hat uns doch endlich dienen sollen.
Dem Höbel fällt der Muth nur hin/
Wenn alles nicht nach seinem Sinn/
Wiewohl zum Schaden / sich will schicken.
Er klagt die Fügung fälschlich an /
Und sucht wohl oft aus tollem Wahn
Sich davon zu befrein mit Stahl und Gift und Stricken.

Gefehlt! so thut ein Weiser nicht/
Der auf den Ausschlag aller Sachen
Mit Vorbedacht sein Auge richtt.
Er sieht die treue Vorsicht wachen/
Und wie ihr allezeit weiser Schlag/
Der nie des Zwecks verfehlen muß/
Ohn uns auf unser Wohl gesehen.
Aus Coloquinten preßt er Saft/
Der uns ein rechtes Labfal schafft;
Diß ist der Hafen nah / wenn man glaubt zu vergehen.

Sein jederzeit zufriedner Geist
Macht über sich ihn selbst zum König.
Was uns aus unsrer Freiheit reißt /
Ist seiner Hoheit viel zu wenig.
Er läßt keinem Kaiser Raum /
Hält die Begierden fest im Zumm;
Er ist sein eigner Ueberwinder.
Nur ein verüblicher Thor allein
Will seiner Trieben Sklave seyn;
Er schmiedt sich Fesseln selbst; ist seiner Heil Erfinder.

136 /

Sies / das ein Glücks-Kind plöglich steigt/
 Beschwehret mit geboraten Ducten;
 Das kann so viel Verdienste zeigt/
 Als man oft finde in großen Kitteln;
 Dies köhret nicht des Weisen Ruh;
 Er sieht der Einfalt lächelnd zu /
 Wenn man mit Glitter Golde prahlet.
 Er haßt und Nahm und Farb und Schein;
 Er sucht was Wirkliches zu seyn /
 Und findet am Ende sich auch nach Verdienst bezahlt.

Auch Dir / mein Bruder / fehlt dies nicht;
 Dein Fleiß ist nicht umsonst gewesen.
 Du kannst jetzt voller Zuversicht
 Der sauern Arbeit frische lesen.
 Du wirst nun / Welch ein stolzer Ruhm!
 Ein Priester in dem Heiligthum
 Der göttlichen Sophien werden;
 Dabey macht künftigs auch dein Mund
 Der frohen Jugend lehrreich kunn
 Den Kern der Redner-Kunst / das Schicksal unsrer Erden.

D! stell ich mir die Eltern für /
 Die uns des Himmels Gunt gegeben /
 Und deren große Seele mir
 Wird ewighin für Augen schweben;
 So seh ich sie jetzt ganz verlungt /
 Da Dir Dein Wunsch so wohl gelingt;
 Sie überdenken ihren Segen.
 Was fühlet ihre zarte Brust
 Nicht für ganz ungemaine Lust?
 Da sie Dein keimend Glück in stiller Ruh erwegen

Und ist es / wie es ist / so groß /
 Wie? sollt es mich denn nicht begeistern?
 Die Bruder Triebe reißen los /
 Den Durchbruch kan ich nicht bemessern.

Sie

Sie gleicht einem Strom, den man
 Zwar ängstlich sucht / so viel man kan,
 In hohen Ufern einzuschließen;
 Der aber dennoch alsobald /
 Wann solches bricht / sich mit Gewalt
 Und starkem Brausen wird aufs weite Feld ergießen.

Verdunckswürdig ist der Stand!
 Worin man jedem nützlich lebet;
 Dies bleibt dem Pöbel unbekant /
 Der nur an niedern Staube klebet.
 Sein blindes Auge sieht nicht ein,
 Daß wir geküßt sollen seyn /
 Des Nächsten Wohlstand zu vermehren.
 Der Menschenfreund nur ist ein Licht /
 Das andern scheint / sich selber nicht /
 Und allgemach sich muß in fremdem Dienst versehen.

Du bist / mein Bruder / auch der Welt
 In Medicinens edeln Orden /
 Der stets den Vorzug bey dir hält /
 Schon küßt ein nützlich Glied geworden.
 Gewiß höchst löblich ist der Fleiß /
 Wodurch ihr schlauer Priester weiß /
 Des Nebels Wurzel selbst zu heben /
 Und / kennt nur erst sein kühner Witz
 Desselben Ursprung / Grund und Sitz /
 Wohl gar Morbonens Faust Gesesse sucht zu geben.

Nicht dieses nur! auch in dem Amt /
 Wozu dich jenes Oberwesen /
 Von dem doch unser Glück stammt /
 Nach seinem Rathschluß auserlesen /
 Konst Du Dir künftig jene Schar /
 Die sich stellt lehrbegierig dar /
 Verbindlich / und mit Segen / machen;

Wann Du ihr weisen wirst die Spur
 Der künstlich wirkenden Natur /
 Die Gottes Allmacht zeigt selbst in den kleinsten Sachen.

Wie küffern wird ihr Aug und Ohr
 An Deinen Mund nicht täglich hangen?
 Dann nur ein eingebildter Lohr
 Trägt dies zu wissen kein Verlangen.
 Sein in der Welt versoffnes Herz
 Dreibt mit der Vorsicht eiteln Scherz;
 Sie bleibt ihm vor wie nach verdächtig.
 Er thut bey seiner Armuth groß /
 Und sieht nicht / daß er nackt und bloß.
 Wer handelt wohl / wie er / so blind so niederträchtig?

Mein wie ängstlich / wie beschämt
 Wird dieser Klügling weichen müssen?
 Wann ihn der Philoſophe zähmt
 Mit ewigen und starken Schläffen.
 Und diese Waffen brauch auch Du /
 Mein Bruder setz ihm muthig zu;
 Er muß sich endlich kraftlos schmiegen.
 Lehr Deiner Dir vertrauten Kunst
 Auch diese Kunst / so wird Vernunft
 Und Gott und Wahrheit doch / trotz jenen Slaven / siegen.

D! welch ein Vorzug / Reiz und Glück
 Ist mit der Würde nicht verpaaret /
 Die das so gültige Geschick
 Vor Dich bis hiehin aufbewahret.
 Es blendet einen Weisen nicht
 Es ist etwan nur entlehtes Licht;
 In Land wird er sich nicht verliehen.
 Sein / auch beim Pöbel / großer Geiß
 Wird nicht mit Hülsen abgepeißt;
 Er wird von Ehrgeiz nur und Grobnueth angetrieben.

Was aber noch dein Glück vermehrt /
 Ist / weils in Friedrichs Staaten blühet /
 Wo man ihn fürchtet und liebt und ehret /
 Und längstens schon verewigt siehet.
 Sein Adler wacht und schlägt zugleich
 Dies weit und ausgedehnte Reich /
 Worin sich Ruh und Segen küssen;
 Worin auch häufig wächst die Zahl
 Der Fremden / die bei dieser Wahl
 Sich stets vergnügt / beglückt und selig preisen müssen.

Hier wird die Unschuld nicht gedrückt /
 Sie findet einen sichern Hafen;
 Hier darf sie nicht aus Zwang geblückt /
 Der frechen Bosheit sich verschlaven.
 Die keusche Demis / die zuvor
 Sich von der Welt fast ganz verlorh /
 Und kaum den Schatten hinterlasse /
 Stellt sich hier ganz verjüngt dar:
 Man baut ihr Tempel und Altar;
 Man opfert ihr jetzt rein / da man sie sonst verstiess.

Die Klünste streiten um den Preis
 Durch Zuschub grosser Maecenaten.
 Es übt sich der Gelehrten Fleiß /
 Und was er schafft / ist wohl gerathen.
 Wer hofft auch klünstgäblich nicht viel
 Von Deinem schon gelübten Kiel?
 Da sie / mein Bruder / Dir gewogen.
 Der Ehrgeiz wird so leicht nicht satt /
 Wenn man erst solche Ehnen hat /
 Die sich nie übereilt in ihrer Wahl betrogen.

Und wärest Du nur in Berlin /
 Und hättest so / wie ich / vernommen /
 Wie herrlich hier die Klünste blühen /
 So glaubre ich Dein Glück vollkommen.

K

Man

Man sieht des schönsten Hofes Pracht /
 Die uns fast ganz zu Augen macht /
 Hier mit Erkennen täglich glänzen;
 Man sieht sie; aber / glaube mir /
 Kein Dichter Kiel beschreibe sie Dir;
 Warum? sie ist zu groß; sie kennet keine Grenzen.

Doch / wo der frommen Besse /
 Die Vorsicht wird den Wunsch gekatten /
 So seh ich Dich spät oder früh
 Auch noch auf unsern fetten Matten.
 Inzwischen mag / was will / geschehn /
 So wird es Dir doch wohl ergehn /
 Wohin Dich auch das Schicksal wiese /
 Du trägest den verborgnen Schatz
 In Dir; drum ist Dir jeder Platz /
 Wo Gott und Weisheit herrscht / Dein schönstes Paradiese.

JUVENALIS SAT. X. 356.

Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano

* * *

Utrasque Phoebi Docte scientias,
Et quae salubri Corporis, & sacro
Quae Mentis impendunt honori
Notitiam vigileque curas,

Dilecte Frater, dum tibi candido
Sublime munus sidere creditur
Arcana naturae docendi,
Quaeque ferunt decus omne, lactor,

Mens sana sano corpore si datur,
Tumultuosum dum gracili mare
Transimus hoc vitae carinâ,
Quid superi potuere majus,

Aut

Aut quid petendum pluribus hostiis
Praestare nobis? omnia possidet,
Quicumque compertus faventem
Cum facili Sophien Hygeâ.
O ter beatum! cui gemino licet
Hoc apparatus munere Persicos,
Censusque Hydaspaeos, & omnes
Attalicas superare gazas.
Utrumque dudum concilias tibi:
Utrumque callens in sapientiae
Nunc templa deduces juventam
Artibus ingenuis politam.
Servire summi laudibus en Dei
Sic explicandis, sic potes alteri
Quicumque viventum, tibi que
Tot studiis bona copulanti.
Adsit faventis gratia Numinis
Et cuncta laetos ducat ad exitus.
Cui non deest haec una, vitam
Nil deerit faciens beatam.

Ita Fraterno animo & affectu precatur

FRIDERICUS THEOD. WITTHOF.
Theol. Cand.

F I N I S .

Corrigenda in Textu

pag. 7	lin. 9	legendum	quanto non odio,
- 40	- ult.	-	proferte,
- 51	- 4.	-	ullo modo,
- 56	- ult.	-	commiserat.
		in Notis	
pag. 14.	column. 2	lin. 14	legendum pag. 577.

00 A 6300

ULB Halle 3
003 637 115

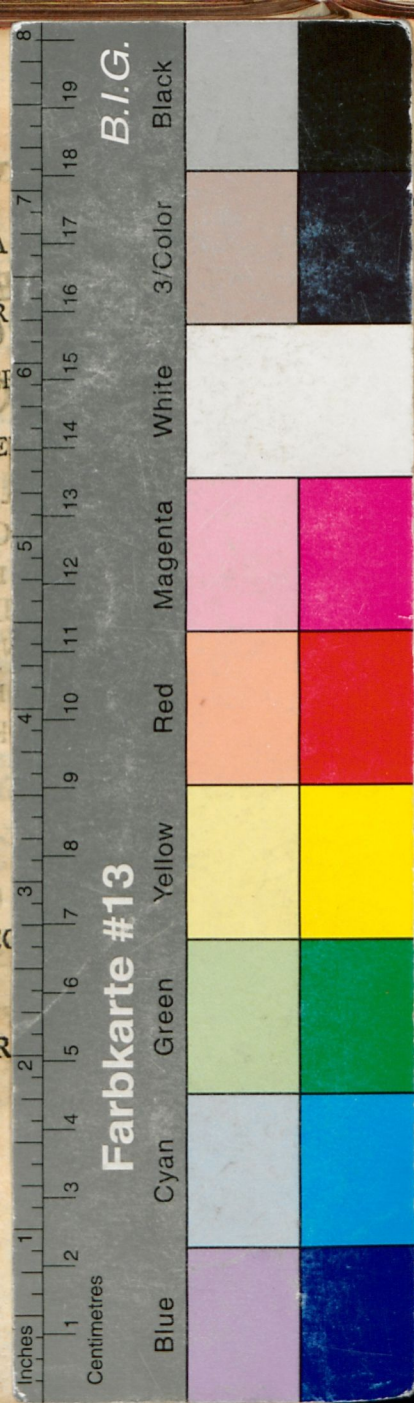

SB.

09.08.01

26
9
JOANN. PHIL. LAUR. WITHOFII, J. H. F.

MED. DOCT.

ACAD. SCIENT. BRITANN. ET SOCIET. GÖTTING. ADSRIPTI

ORATIO DE RELIGIONE MEDICA

CORAM SENATU POPULOQUE HAMMONENSI
PUBLICE d. IV. DECEMBRIS CIOICCLII, DICTA,
QUUM ORDINARIAM
HISTORIARUM PHILOSOPHIE ET ELOQUENTIE
PROFESSIONEM
SOLENNITER CAPESSERET.

HAMMONÆ, TYPIS F. W. UTZII, GYMN. ILL. TYPOGR.